

Fonden for økologisk landbrug - ændringsbudget 2015

Beløb i 1.000 kr. Note	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D

INDTÆGTER:

1. Overført fra forrige år	22.700	24.418	33	8
2. Promillemidler	10.000	10.000	14	0
3. Særbevilling og anden indtægt	5.000	38.617	53	672
Renter	0	0	0	-
I. Indtægter i alt	37.700	73.035	100	94

UDGIFTER:

Samlede tilskud fordelt på formål

Afsætningsfremme	22.072	22.153	58	0
Forskning og forsøg	3.250	4.119	11	27
Produktudvikling	0	0	0	0
Rådgivning	6.404	6.704	18	5
Uddannelse	848	1.220	3	44
Sygdomsforebyggelse	0	0	0	0
Sygdomsbekæmpelse	0	0	0	0
Dyrevelfærd	0	0	0	0
Kontrol	0	0	0	0
Særlige foranstaltninger	0	0	0	0
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	4.389	4.017	11	-8
II. Udgifter til formål i alt	36.963	38.213	100	3

4. Fondsadministration

5. Fondsadministration - særlig pulje	600	675	81	0
6. Revision	75	95	11	0
Advokatbistand	0	0	0	-
7. Effektvurderinger	50	50	6	0
Ekstern projektvurdering	0	0	0	-
8. Bestyrelsehonorar/befordringsgodtgørelse	10	10	1	0
Tab på debitorer	0	0	0	-
III. Administration i alt	735	830	100	0

IV. Udgifter i alt

37.698	39.043	4
---------------	---------------	----------

Overførsel til næste år

2	33.992
---	--------

Overførsel til næste år, % af årets udgift	0,0	87,1
--	-----	------

Fonden for økologisk landbrug - ændringsbudget 2015

Beløb i 1.000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A i %
	A	B	C	D
Note				
Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere:				
1 Økologisk Landsforening	16.544	16.919	44,3	2
2 SEGES P/S (tidl. Videncentret for Landbrug P/S)	7.744	8.066	21,1	4
3 Landbrug & Fødevarer	4.421	4.793	12,5	8
4 Producentensammenslutninge Fremme af Økologisk Kvalitets Svinekød	573	573	1,5	0
5 Københavns Fødevarerfællesskab	525	525	1,4	0
6 Danske Økologiske Erhvervsfrugtavlere	543	543	1,4	0
7 Agrologica	441	441	1,2	0
8 Syddansk Økologi, Syddansk Kvæg	420	420	1,1	0
9 DTU, Fødevareinstituttet	369	369	1,0	0
10 Lejre Kommune	335	335	0,9	0
11 Fonden Københavns Madhus	328	328	0,9	0
12 Producentforeningen De Økologiske Gårdbutikker	300	300	0,8	0
13 Landboforeningen Gefion/Økologisk rådgivning	299	299	0,8	0
14 Bornholms Landbrug	298	298	0,8	0
15 Halkær Kro og Madhus	295	295	0,8	0
16 Knuthenlund Gods	293	293	0,8	0
17 Natur-Oksen aps (tilskud overdraget fra Bjarne Larsen)	0	290	0,8	-
18 Seerupgaard Udvikling IVS	288	288	0,8	0
19 Comida Fødevarerådgivning A/S	275	275	0,7	0
20 Råd & Dåd SMBA	273	273	0,7	0
21 Det Længste Strå v/ Birgitte Ravn Olesen	210	210	0,5	0
22 Økogårdene Skjern Enge	250	250	0,7	0
23 Foreningen for Biodynamisk Jordbrug	237	237	0,6	0
24 Troldegaarden v/ Phillip Dam	202	202	0,5	0
25 Mørdrupgård Korn Aps	200	200	0,5	0
26 Dyrenes Beskyttelse	100	200	0,5	100
27 Skærtøft Mølle	196	196	0,5	0
28 Krogerup Avlsgaard	185	185	0,5	0
29 Ny Lundgård Ismejeri	181	181	0,5	0
30 ØsterGRO	150	150	0,4	0
31 Aarhus Universitet	112	112	0,3	0
32 Lille Raneladegaard / Janne Brændbyge	0	51	0,1	-
34 Westergaards Planteskole	86	86	0,2	0
35 Bjarne Krog - Krogagergård	0	30	0,1	-
- Bjarne Larsen	290	0	0,0	-100
V. I alt	36.963	38.213	100	3

Fonden for økologisk landbrug - ændringsbudget 2015

Noter

Seneste godkendte budget er Fondens basisbudget for 2015.

Fonden har imødekommet en række ansøgninger om genbevilling af 2014-tilskud med henblik på gennemførelse af de planlagte 2014-aktiviteter i 2015. To projekter angivet under hovedformålet Medfinansiering af initiativer under EU-programmer opnåede ikke det ansøgte EU-tilskud under Erhvervsudviklingsordningen og som følge deraf er projekterne flyttet til andre hovedformål, jf. projekterne nr. 25 om økologisk vækst og nr 26 om økologiske markforsøg i den ordinære pulje. Projektet om fedt nok til malkekøer, jf. nr. 21 med en bevilling på 293 t.kr. for 2015 opnåede medfinansiering fra Erhvervsudviklingsordningen og som følge deraf er hovedformålet ændret.

Ovennævnte udløser et krav om ændringsbudget, jf. administrationsbekendtgørelsens § 5 stk. 4 nr. 3.

Note 1. Overførslen fra 2014 jf. Fondens regnskab for 2014.

Note 2. Der er budgetteret med ordinære promillemidler på 10 mio. kr., jf. finansloven for 2015.

Note 3. Der er budgettet med en overførsel på 5 mio. kr. fra NaturErhvervstyrelsen, som led i en aftale fra 2013 mellem Regeringen (S, R, SF) og Enhedslisten om puljen Grønne ildsjæle for lokal afsætning. Puljen er på 17 mio. kr. fordelt med 3 mio. kr. i 2013, 6 mio. kr. i 2014, 5 mio. kr. i 2015 og 3 mio. kr. i 2016.

Der blev i 2014 indgået en 4-årig aftale (2015-2018) om i alt 120 mio. kr. mellem regeringen (S, R) Enhedslisten og SF. Den mere præcise udmøntning af aftalen faldt på plads i foråret 2015. Som supplement til eksportindsatsen under økologiaftalen har Fødevarerministeriet afsat yderligere 3,5 mio. kr. til økologiske eksportinitiativer. Bevillingerne vedr. de afsatte midler for under økologiaftalen for 2015 på 30 mio. kr. + 3,5 mio. kr. bliver givet i 2. halvår af 2015 til gennemførelse af projekter i 2016. De 33,5 mio. kr. indgår derfor i overførslen til 2016 fratrukket administrationudgifter.

Fonden har derudover andre indtægter på 117 t.kr. Der er tale om tilbagebetalte tilskud grundet afgørelser vedrørende tidligere støttede projekter under Erhvervsudviklingsordningen.

Note 4. Opgaverne vedrørende Fondens sekretariat og generelle omkostninger varetages af Landbrug & Fødevarer. Omkostningerne er budgetteret til 300 t.kr., som finansieres af Landbrug & Fødevarer. Udgifter til generel fondsadministration er ikke finansieret af fondsmidler.

Note 5. Med hensyn til den særlige pulje på 20 mio. kr. til en styrkelse af Danmarks økologiindsats er der indgået en aftale med NaturErhvervstyrelsen om, at en andel heraf midlerne kan bruges administration af puljen. Projekterne blev bevilget i 2. halvår af 2014, gennemføres i 2015 med en efterfølgende afrapportering i 1. halvår 2016. Omkostningerne i 2014 fremgår af årsregnskab for 2014. I budgettet for 2015 er der hensat 340 t.kr. til administration af 2015-bevillingerne i 2015 og 2016.

Der er for den 4-årige økologiaftale ligeledes indgået en aftale med NaturErhvervstyrelsen om at en andel af midlerne kan bruges til administration af puljen. Der er i 2. halvår af 2015 blev bevilget tilskud til projekter for det første år i aftalen. Projekterne gennemføres i 2016 med en efterfølgende afrapportering i 2017. I budgettet for 2015 er der hensat 335 t.kr. til administration af vedr. 2016-bevillingerne i 2015, 2016 og 2017.

Note 6. Udgifterne til revision forventes at stige grundet øgning af Fondens indtægter og bevillinger. Der er afsat 95 t.kr. til revision i budgettet.

Note 7. Der er afsat 50 t.kr. til effektvurderinger

Note 8. Der er afsat 10 t.kr. til rejsegodtgørelse til bestyrelsesmedlemmer i forbindelse med bestyrelsesmøder.

Fonden for økologisk landbrug - ændringsbudget 2015

Noter

Oversigt over genbevillinger:

Videncentret for landbrug / SEGES

1 FEDT NOK til økologiske malkekøer	98 t.kr.
2 Optimering af mekanisk ukrudtsbekæmpelse (OptiMek)	67 t.kr.
3 Øget selvforsyning med økologisk baseret foderkål	51 t.kr.
4 Økologisk markforsøg	106 t.kr.

Landbrug & Fødevarer

5 Temalæremiddel om økologi i landbruget til grundskolens mellemtrin	372 t.kr.
--	-----------

Økologisk Landsforening

6 Økologisk græsfrøavl - up date	42 t.kr.
7 Innovative økologiske dyrkningssystemer - Økologi i sporet (Økospor)	102 t.kr.
8 Økologisk dyrkning af energifgrøder under bæredygtige forhold	159 t.kr.
9 Maksimal produktion af økologisk kvælstof med mobil grøngødning	72 t.kr.

Dyrenes Beskyttelse

10 Staldørssalg af slagtefjerkræ	100 t.kr.
----------------------------------	-----------

Lilleraneladegård v/ Janne Brandbyge

11 Lokal afsætning på køl og frost i partnerskab med detail	51 t.kr.
---	----------

Krogagergaard

12 Leveringsordninger - afsætning af økologisk kvalitetskød til medarbejdere på arbejdspladser	30 t.kr.
--	----------

Genbevilget i alt	1.250 t.kr.
--------------------------	--------------------

Fonden for økologisk landbrug - ændringsbudget 2015

Oversigter over anvendelsen af midler fordelt efter hovedformål og tilskudsmodtagere

Fonden for økologisk landbrug har for 2015 bevilget tilskud til projekter under 4 forskellige puljer. På denne og næste side vises anvendelsen af midlerne fordelt på landbrugsstøttelovens hovedformål og tilskudsmodtagere.

Fondens ordinære midler

1.000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A i %
	A	B	C	D
Samlet tilskud fordelt på formål				
Afsætningsfremme	726	726	6	0
Forskning og forsøg	3.250	4.019	34	24
Produktudvikling	0	0	0	-
Rådgivning	1.399	1.699	15	21
Uddannelse	848	1.220	10	44
Sygdomsforebyggelse	0	0	0	-
Sygdomsbekæmpelse	0	0	0	-
Dyrevelfærd	0	0	0	-
Kontrol	0	0	0	-
Særlige foranstaltninger	0	0	0	-
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	4.389	4.017	34	-8
Tilskud til formål i alt	10.612	11.681	100	10

I forhold til det godkendte budget er udgifterne steget med 1.069 t.kr. som følge af genbevillinger.

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere:

1 Økologisk Landsforening	3.463	3.838	32,9	11
2 SEGES P/S (tidl.Videncentret for Landbrug P/S)	5.032	5.354	45,8	6
3 Landbrug & Fødevarer	824	1.196	10,2	45
4 Agrologica	441	441	3,8	0
5 DTU, Fødevarerinstitutionen	369	369	3,2	0
6 Krogerup Avlsgaard	185	185	1,6	0
7 Aarhus Universitet	112	112	1,0	0
8 Dyrenes Beskyttelse	100	100	0,9	0
9 Westergaards Planteskole	86	86	0,7	0
I alt	10.612	11.681	100	10

Fonden for økologisk landbrug - ændringsbudget 2015

Særlig pulje: Grønne ildsjæle for lokal afsætning

1.000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A i %
	A	B	C	D
Samlet tilskud fordelt på formål				
Afsætningsfremme	7.093	7.174	95	1
Forskning og forsøg		100	1	-
Produktudvikling			0	-
Rådgivning	255	255	3	0
Uddannelse			0	-
Sygdomsforebyggelse			0	-
Sygdomsbekæmpelse			0	-
Dyrevelfærd			0	-
Kontrol			0	-
Særlige foranstaltninger			0	-
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer			0	-
Tilskud til formål i alt	7.348	7.529	100	2

I forhold til det godkendte budget er udgifterne steget med 181 t.kr. som følge af genbevillinger.

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere:

1 Økologisk Landsforening	1.363	1.363	11,7	0
2 SEGES P/S (tidl.Videncentret for Landbrug P/S)	560	560	4,8	0
3 Københavns Fødevarerfællesskab	525	525	4,5	0
4 Lejre Kommune	335	335	2,9	0
5 Fonden Københavns Madhus	328	328	2,8	0
6 Producentforeningen De Økologiske Gårdbutikker	300	300	2,6	0
7 Landboforeningen Gefion/Økologisk Rådgivning	299	299	2,6	0
8 Bornholms Landbrug	298	298	2,6	0
9 Halkær Kro og Madhus	295	295	2,5	0
10 Knuthenlund Gods i alt	293	293	2,5	0
11 Natur-Oksen aps	290	290	2,5	0
12 Seerupgaard Udvikling	288	288	2,5	0
13 Comida Fødevarerådgivning A/S	275	275	2,4	0
14 Råd & Dåd SMBA	273	273	2,3	0
15 Økogårdene Skjern Enge	250	250	2,1	0
16 Foreningen for Biodynamisk Jordbrug	237	237	2,0	0
17 Det Længste Strå	210	210	1,8	0
18 Trolsgaarden	202	202	1,7	0
19 Mørdrupgård Korn Aps	200	200	1,7	0
20 Skærtøft Mølle	196	196	1,7	0
21 Ny Lundgaard Ismejeri	181	181	1,5	0
22 ØsterGRO	150	150	1,3	0
23 Dyrenes Beskyttelse	0	100	0,9	-
24 Lille Raneladegaard	0	51	0,4	-
25 Bjarne Krog - Krogagergård	0	30	0,3	-
I alt	7.348	7.529	64	2

Fonden for økologisk landbrug - ændringsbudget 2015

Særlig pulje for styrkelse af økologiindsatsen: Afsætningsindsats for økologiske produkter

1.000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A i %
	A	B	C	D
Samlet tilskud fordelt på formål				
Afsætningsfremme	14.253	14.253	100	0
Forskning og forsøg			0	-
Produktudvikling			0	-
Rådgivning			0	-
Uddannelse			0	-
Sygdomsforebyggelse			0	-
Sygdomsbekæmpelse			0	-
Dyrevelfærd			0	-
Kontrol			0	-
Særlige foranstaltninger			0	-
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer			0	-
Tilskud til formål i alt	14.253	14.253	100	0
Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere:				
1 Økologisk Landsforening	9.540	9.540	81,7	0
2 Landbrug & Fødevarer	3.597	3.597	30,8	0
3 Producentensammenslutning Fremme af Økologisk KvalitetsSvinekød	573	573	4,9	0
4 Danske Økologiske Erhvervsfrugtavlere	543	543	4,6	0
I alt	14.253	14.253	222	0

Fonden for økologisk landbrug - ændringsbudget 2015

Særlig pulje for styrkelse af økologiindsatsen: Tilskud til omlægnings- og fastholdelsestjek i primærsektoren

1.000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A i %
	A	B	C	D
Samlet tilskud fordelt på formål				
Afsætningsfremme	0		0	-
Forskning og forsøg	0		0	-
Produktudvikling	0		0	-
Rådgivning	4.750	4.750	100	0
Uddannelse	0		0	-
Sygdomsforebyggelse	0		0	-
Sygdomsbekæmpelse	0		0	-
Dyrevelfærd	0		0	-
Kontrol	0		0	-
Særlige foranstaltninger	0		0	-
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	0		0	-
Tilskud til formål i alt	4.750	4.750	100	0
Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere:				
1 Økologisk Landsforening	2.178	2.178	18,6	0
2 SEGES P/S (tidl.Videncentret for Landbrug P/S)	2.152	2.152	18,4	0
3 Syddansk Økologi, Syddansk Kvæg	420	420	3,6	0
I alt	4.750	4.750	41	0
Tilskud alle puljer i alt	36.963	38.213		3

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtterege
------	------------------	------------------------------	---------------------	--

Fondens ordinære pulje

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt:		3.463	3.838	
Forskning og forsøg:				
1 Økologisk græsfrøavl - update		300	342	§4
2 Fertilitetspåvirkning af fytøstrogener i rødkløver til økologiske får og geder		300	300	§4
3 Nye mål for økologisk fodring		285	285	§4
4 Lyngflis som strøelse og rodemateriale til svin og fjerkræ		250	250	§4
5 Innovative økologiske dyrkningssystemer - Økologi i Sporet		233	335	§4
6 Maksimal produktion af økologisk kvælstof med mobil grøngødning		0	72	§4
Forskning og forsøg i alt		1.368	1.584	
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer:				
7 Optimering af grovfoderudbytte hos økologiske mælkeproducenter		400	400	
8 Stabile udbytter i økologisk vinterraps		295	295	
9 Mere græs til køer i store besætninger		250	250	
10 Økologisk dyrkning af energiafgrøder under bæredygtige forhold		0	159	
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt		945	1.104	
Uddannelse:				
11 Børn som bønder		450	450	§6
Uddannelse i alt		450	450	
Rådgivning:				
12 Økonomisk strategi for økologisk mælkeproduktion		400	400	§6
Rådgivning i alt		400	400	
Afsætningsfremme:				
13 Kampagne for økologisk svinekød 2015		300	300	§5
Afsætningsfremme i alt		300	300	
SEGES P/S i alt:		5.032	5.354	
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer:				
(25) Økologiske markforsøg - højere udbytter og mere robust produktion i kløvergræs og vårsæd		575	0	
14 Afskallet havre til økologiske husdyr		400	400	
15 Næringstofferene retur til markerne - køreplan og aktion		400	400	
16 Styrket konkurrenceevne i økologisk mælkeproduktion		380	380	
17 Sunde maver - sunde grise		300	300	
18 Differentieret avl af økologiske grise		300	300	
(24) Økologisk vækst - bring nye forbrugerstrømninger i byen ud til de innovative økologiske producenter		300	0	
19 Strategisk bæredygtig udvikling på økologiske bedrifter		289	289	
20 Øget selvforsyning med økologisk proteinfoder baseret på foderkål		250	301	
21 FEDT NOK til økologiske malkekøer		0	293	
22 Nye muligheder i økologisk korndyrkning - samdyrkning og kortere vækstsæson		250	250	
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt		3.444	2.913	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Rådgivning:				
23	Økologi på vej - Økologi-Kongres 2015	649	649	§6
24	Ressourcebevidst økologisk dyrkningssystem	350	350	§2
25	Økologisk vækst - bring nye forbrugerstrømninger i byen ud til de innovative økologiske producenter	0	300	§2
Rådgivning i alt		999	1.299	
Forskning og forsøg:				
26	Økologiske markforsøg - højere udbytter og mere robust produktion i kløvergræs og vårsæd	0	681	§4
27	FEDT NOK til økologiske malkekøer	293	98	§4
28	Optimering af mekanisk ukrudtsbekæmpelse (Optimek)	296	363	§4
Forskning og forsøg i alt		589	1.142	
Landbrug & Fødevarer i alt:		824	1.196	
Uddannelse:				
29	Få styr på økologien - læremiddel 7. - 9. klasse	398	398	§6
30	Temalæremiddel om økologi i landbruget til grundskolens mellemtrin	0	372	§6
Uddannelse i alt		398	770	
Afsætningsfremme:				
31	Stemplet med Ø - en folkeoplysende vandreudstilling	289	289	§6
32	Øko-opkvalificering af indkøbere fra nøglemarkeder	137	137	§6
Afsætningsfremme i alt		426	426	
Agrologica i alt:		441	441	
Forskning og forsøg:				
33	POPkorn (Udvikling af populationer af korn)	348	348	§4
34	COBRA (Coordinating Organic plant Breeding Activities for Diversity)	93	93	§4
Forskning og forsøg i alt		441	441	
DTU, Fødevareinstituttet		369	369	
Forskning og forsøg:				
35	Kortlægning af smitte med Campylobacter hos økologiske slagtekyllinger	369	369	§4
Forskning og forsøg i alt		369	369	
Krogerup Avlsgaard i alt:		185	185	
Forskning og forsøg:				
36	CirkelKompost - Naturpleje som økologisk jordforbedring	185	185	§4
Forskning og forsøg i alt		185	185	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Aarhus Universitet i alt:		112	112	
Forskning og forsøg:				
37	Fjerpilning og den ernæringsmæssige sammenhæng	112	112	§4
Forskning og forsøg i alt		112	112	
Dyrenes Beskyttelse i alt:		100	100	
Forskning og forsøg				
38	Græs og grøntaffald til grise	100	100	§4
Forskning og forsøg i alt		100	100	
Westergaards Planteskole i alt:		86	86	
Forskning og forsøg:				
39	Produktion af økologiske danske figner i uopvarmet plasttunnel	86	86	§4
Forskning og forsøg i alt		86	86	
Puljen i alt		10.612	11.681	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
------	------------------	------------------------------	---------------------	--

Særlig pulje for styrkelse af økologiindsatsen: Afsætningsindsats for økologiske produkter

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt: 9.540 9.540

Afsætningsfremme:

1	Jubilæumskampagne, Ø-mærket 25 år	3.300	3.300	§6
2	Fælles eksponering på økologisk fællesstand på Internationale messer 2015	2.750	2.750	DMG
3	Foodservice mødes om økologi - Copenhagen Food Fair 2015	1.890	1.890	DMG
4	Inspiration af kæder og grossister på eksportmarkeder til markedsføring af økologi	450	450	§7
5	Økologi til alle - økologioplysning i detailhandlen	400	400	§6
6	Økodag 2015	400	400	§6
7	Drejebog for økologisk mad i børneinstitutioner, 0-6 år	350	350	§6

Afsætningsfremme i alt: 9.540 9.540

Landbrug & Fødevarer i alt: 3.597 3.597

Afsætningsfremme:

8	Dansk økoeksport til Kina via netværk og vidensdeling	1.280	1.280	§8
9	Økologisk fællesstand på Anuga messen, Køln	728	728	§6
10	Økologiske Food Fighters 2015	602	602	§6
11	Økologisk markedsføring ifbm. Anuga messen, Køln	486	486	DMG
12	Økologi i bevægelse - fejring af Ø-mærket	287	287	§6
13	All about organics	214	214	§6

Afsætningsfremme i alt 3.597 3.597

Producentsammenslutningen Fremme af Økologisk

Kvalitets Svinekød i alt: 573 573

Afsætningsfremme:

14	Sofari 2015 – Oplev det økologisk griseliv	573	573	§6
----	--	-----	-----	----

Afsætningsfremme i alt 573 573

Danske Økologiske Erhvervsfrugtavlere i alt: 543 543

Afsætningsfremme:

15	Økologiske æbler - markedsanalyse og information	543	543	§6
----	--	-----	-----	----

Afsætningsfremme i alt 543 543

Puljen i alt 14.253 14.253

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtterege
------	------------------	------------------------------	---------------------	--

Særlig pulje: Grønne ildsjæle for lokal afsætning

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt: 1.363 1.363

Afsætningsfremme:

1 Fremme af lokal afsætning ved lokal synliggørelse af gårdbutikker i forbindelse med Økologisk Høstmarked 2015	350	350	DMG
2 Find vej til lokal økologi	300	300	§6
3 Synliggørelse af lokal økologi i spydspidsbutikker	298	298	§7
4 Erfagrupper med fokus på de produktionsøkonomiske udfordringer ved lokal afsætning af fødevarer	270	270	DMG
Afsætningsfremme i alt	1.218	1.218	

Rådgivning:

5 Rejsehold for 'Grønne Ildsjæle for lokal afsætning'	145	145	DMG
Rådgivning i alt	145	145	

SEGES P/S (tidl.Videncentret for Landbrug P/S) i alt: 560 560

Afsætningsfremme:

6 Nye lokale økologiske producenter/produkter i Dagli' Brugsen	300	300	DMG
7 Mere lokalt økologisk mel i lokale butikker	150	150	§4
Afsætningsfremme i alt	450	450	

Rådgivning:

8 Rejsehold for koncept- og vidensudvikling for økologiske landmænd	110	110	DMG
Rådgivning i alt	110	110	

Københavns Fødevarefællesskab i alt: 525 525

Afsætningsfremme:

9 FoodNet – et open source IT-medlemssystem for økologiske fødevarefællesskaber	297	297	DMG
10 ØkoStartpakke – en opstartspakke for økologiske fødevarefællesskaber	228	228	ej statsstøtte
Afsætningsfremme i alt	525	525	

Lejre Kommune i alt: 335 335

Afsætningsfremme:

11 Lokal Økologi i Lokale Gryder i Lejre Kommune	250	250	ej statsstøtte
12 Den Økologiske Kommune: Ny Lokal Torvehal	85	85	ej statsstøtte
Afsætningsfremme i alt	335	335	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Fonden Københavns Madhus i alt:		328	328	
Afsætningsfremme:				
13	Udvikling af nye lokale veje for økologisk kød-udbud til offentlige køkkener	328	328	ej statsstøtte
Afsætningsfremme i alt		328	328	
Producentforeningen De Økologiske Gårdbutikker i alt		300	300	
Afsætningsfremme:				
14	Uddannelsesdage og Netværk for Økologiske Gårdbutikker	300	300	DMG
Afsætningsfremme i alt		300	300	
Landboforeningen Gefion/Økologisk rådgivning i alt:		299	299	
Afsætningsfremme:				
15	Mobile Hønehuse – græsbaseerede højeværdi æg til direkte salg	299	299	§2
Afsætningsfremme i alt		299	299	
Bornholms Landbrug i alt:		298	298	
Afsætningsfremme:				
16	Bornholm Økoafsætning og -samarbejde (Bafsa)	298	298	DMG
Afsætningsfremme i alt		298	298	
Halkær Kro og Madhus i alt:		295	295	
Afsætningsfremme:				
17	Madhuset i Halkær Ådal – et økologisk afsætningsløft til hele Nordjylland	295	295	DMG
Afsætningsfremme i alt		295	295	
Knuthenlund Gods i alt:		293	293	
Afsætningsfremme:				
18	Formidling af økologiske producenter ved Knuthenlund - Fælles formidling om økologi og samarbejde med producenter og lokalsamfund	293	293	DMG
Afsætningsfremme i alt		293	293	
Natur-Oksen aps (overdraget fra Bjarne Larsen) i alt:		290	290	
Afsætningsfremme:				
19	Velfærdsslagtstet studekød fra Varde Ådal	290	290	DMG
Afsætningsfremme i alt		290	290	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Seerupgaard Udvikling IVS i alt:		288	288	
Afsætningsfremme:				
20	Direkte salg via afhentningsmodul med automatisk kodelås og lange åbningstider. Nyt afsætningskoncept fra mark til bord – direkte og uden spild	288	288	DMG
Afsætningsfremme i alt		288	288	
Comida Fødevarerådgivning A/S i alt:		275	275	
Afsætningsfremme:				
21	Praktisk guide for mindre producenter. Vilkår og regler vedrørende lokal produktion og afsætning af økologiske fødevarer	275	275	ej statsstøtte
Afsætningsfremme i alt		275	275	
Råd & Dåd SMBA i alt:		273	273	
Afsætningsfremme:				
22	Øget Økologiafsætning i Jammerbugten i Nordjylland – med lokalt aftryk og socialt ansvar	273	273	DMG
Afsætningsfremme i alt		273	273	
Økogårdene Skjern Enge i alt:		250	250	
Afsætningsfremme:				
23	Afsætning af specialprodukter fra landbrug omkring Skjern Enge	250	250	DMG
Afsætningsfremme i alt		250	250	
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt:		237	237	
Afsætningsfremme:				
24	Lokal biodynamisk afsætning - mere salg og til flere kunder	237	237	DMG
Afsætningsfremme i alt		237	237	
Det Længste Strå v/ Birgitte Ravn Olesen i alt:		210	210	
Afsætningsfremme:				
25	Nye muligheder for involvering af forbrugere med henblik på en mere effektiv naturpleje og udvidelse af det økologiske areal	210	210	DMG
Afsætningsfremme i alt		210	210	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Troldgaarden v/ Phillip Dam i alt:		202	202	
Afsætningsfremme:				
26	Lokal afsætning af gourmet charcuterier af sortbroget landrace svin	202	202	DMG
Afsætningsfremme i alt		202	202	
Mørdrupgård Korn Aps i alt:		200	200	
Afsætningsfremme:				
27	Afsætning af specialmel på specialmarkeder i Nordsjælland og København	200	200	DMG
Afsætningsfremme i alt		200	200	
Skærtøft Mølle i alt:		196	196	
Afsætningsfremme:				
28	Frisk brød til lokale forbrugere fra lokale møllerier	196	196	DMG
Afsætningsfremme i alt		196	196	
Ny Lundgård Ismejeri i alt:		181	181	
Afsætningsfremme:				
29	Lokal afsætning af is fra gårdmejeri	181	181	DMG
Afsætningsfremme i alt		181	181	
ØsterGRO i alt:		150	150	
Afsætningsfremme:				
30	GRO - et projekt om lokal og bæredygtig fødevareproduktion i København	150	150	DMG
Afsætningsfremme i alt		150	150	
Dyrenes Beskyttelse i alt:		0	100	
Forskning og forsøg				
31	Stalddørssalg af slagtefjerkræ	0	100	§4
Forskning og forsøg i alt		0	100	
Lille Raneladegaard / Janne Brændbyge i alt		0	51	
Afsætningsfremme:				
32	Lokal afsætning på køl og frost i partnerskab med detail	0	51	DMG
Afsætningsfremme i alt		0	51	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Bjarne Krog - Krogagergård		0	30	
Afsætningsfremme:				
33	Leveringsordninger - afsætninger af økologisk kvalitetskød til medarbejdere på arbejdspladser		30	DMG
Afsætningsfremme i alt		0	30	
Puljen i alt		7.348	7.529	

Supplerende oplysninger - Ændringsbudget 2015

Note	Beløb i 1000 kr.	Senest godkendte budget 2015	Ændringsbudget 2015	Specifikation af anvendt statsstøtterege
------	------------------	------------------------------	---------------------	--

Særlig pulje for styrkelse af økologiindsatsen: Tilskud til omlægnings- og fastholdelsestjek i primærsektoren

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt		2.178	2.178	
Rådgivning:				
1 Fokuseret omlægnings- og udviklingstjek via samarbejde med mejerier og Friland samt i områder med potentielle gødningskilder		2.178	2.178	§3
Rådgivning i alt :		2.178	2.178	
SEGES P/S i alt:		2.152	2152	
Rådgivning:				
2 Fastholdelses- og Omlægningstjek med lokal forankring		2.152	2.152	§3
Rådgivning i alt :		2.152	2.152	
Syddansk Økologi, Syddansk Kvæg		420	420	
Rådgivning:				
3 Synliggørelse af økonomien i økologien		420	420	§3
Rådgivning i alt		420	420	
Puljen i alt		4.750	4.750	

I: Fondens ordinære pulje

Note 1. Økologisk græsfrøavl - update

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge kvaliteten af den økologiske frøavl ved at fokusere på de to centrale udfordringer: Ukrudtsfrø i afgrøden og N-forsyning i et udfasningsscenarie. Projektet skal sammen med erhvervet identificere udfordringerne i økologisk frøavl, og i samarbejde med Videncentret for Landbrug/SEGES komme med løsninger, der peger fremad for økologisk frøavl, en produktionsgren i en branche med et solidt fundament, nationalt og internationalt. Hovedindsatsen er indsamling af viden, der fører frem til en vidensyntese, hvor de væsentligste erfaringer og den bedste forskningsbaserede viden på området bliver kondenseret af dem, der arbejder med det til hverdag. Indsatserne i nærværende projekt vil skabe opmærksomhed på kvaliteten af afgrøderne, således at det bliver fri for kvikfrø og andre uønskede arter, der er nødvendigt for at kunne udvikle et troværdigt produktkondenseret af dem, der arbejder med det til hverdag.

Note 2. Fertilitetspåvirkning af fytoøstrogener i rødkløver til økologiske får og geder

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udbrede anvendelsen af rødkløver i græsfrøblandingerne til økologiske får og geder. Rødkløver kan fremme effektiviteten og økonomien i økologisk lammeproduktion, da produktionen i kg tørstof er op til 30 % større med rødkløver i græsblendingen. Rødkløver indeholder imidlertid fytoøstrogener, som kan påvirke fårenes reproduktion negativt ved for store mængder.

Projektet indeholder en demonstration hos en lammeproducent, hvor der etableres tre marker med forskellige andele af rødkløver. I løbet af græsningssæsonen vurderes kløverandelen og græsset analyseres for indhold af fytoøstrogener. De tre marker afgræsses af får og efter nogle måneder, scannes fårene for antal fostre. Ved projektets slutning har vi et billede af rødkløvers indhold af fytoøstrogen over sæsonen og af sammenhængen mellem rødkløverandel og fårenes reproduktion i denne besætning. Projektet indeholder desuden beskrivelsen af en praktisk metode til vurdering af rødkløverandel på marken.

Note 3. Nye mål for økologisk fodring

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at fremme selvforsyning med foder på økologiske malkekvægbedrifter. Selvforsyning er et af økologiens grundprincipper, og i disse år med stigende foderpriser kan øget anvendelse af hjemmeavlet foder desuden være en del af svaret på de økonomiske udfordringer, mælkeproducenterne står overfor.

I projektet udvikles og vurderes forskellige strategier for selvforsyning med foder til økologiske malkekøer. Udvalgte elementer af strategierne demonstreres derefter på to økologiske malkekvægbedrifter. Effekten af projektet er, at den enkelte landmand får inspiration til at se mulighederne for mere hjemmeavlet foder på egen bedrift, herunder i hvilke situationer det er økonomisk attraktivt. Inspirationen fra projektet kan føre til, at flere økologiske mælkeproducenter bliver selvforsynende med foder.

Projektet indeholder en workshop for landmænd og rådgivere. Ud fra en diskussion af mål, rammer og barrierer for selvforsyning med foder til malkekøer skitseres en række mulige scenarier. For 3-4 af disse scenarier udarbejdes der derefter modeller med beskrivelse af sædskifte, krav til maskiner og inventar, sammen-

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

sætning af foderrationer og produktionsresultater, og det økonomiske resultat beregnes. De mest interessante strategier eller dele heraf demonstreres på to malkekvægbedrifter.

Note 4. Lyngflis som strøelse og rodemateriale til svin og fjerkræ

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Hovedformålet med projektet er at forbedre dyrevelfærden i økologiske svine- og fjerkræbedrifter ved at afprøve lyngflis som strøelse, rodemateriale, gødningsopsamling og dræningsmateriale til svin og fjerkræ.

I projektet optimeres afhøstning, opsoldning og tørring af lyngflis med henblik på at anvende det til forskellige formål til svin og fjerkræ.

Svin: Lyngflis afprøves som rodemateriale i tre fravænningsstalde og i tre besætninger, hvor smågrisene fravænnedes på marken. Grisenes velfærd målt som aktivitetsniveau, socialadfærd og anmærkning på slagtekroppen sammenlignes med hold, som ikke får tildelt lyngflis.

Høns: Lyngflis afprøves som rodemateriale og materiale til dræning hos tre producenter med æglæggende høns. I forlængelse af hønsehuset lægges et 30-40 cm tykt lag lyngflis direkte ovenpå jorden 6-10 meter ud fra hønsehuset. Hønsenes aktivitet og trivsel registreres og der laves en effektivitetskontrol, som sammenlignes med høns uden tildeling af lyngflis i hønsegården.

Gødning: Lyngflisens indhold af næringsstoffer og kulstof analyseres og potentialet for import af næringsstoffer og kulstof til økologiske arealer beregnes. Endvidere analyseres indholdet af næringsstoffer i lyngflisen, når den igen fjernes fra slagtesvinenes udeareal og fra hønsegården. Lyngflisens evne til at opsamle dyrenes gødning beregnes.

Note 5. Innovative Økologiske dyrkningssystemer - Økologi i Sporet (ØkoSpor)

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle nye, fuldt automatiserede, økologiske dyrkningssystemer til produktion af grønsager, grovfoder og konsumafgrøder. Effekten forventes at være et 10 % højere høstudbytte og mere effektive arbejdsgange; forbedret miljøprofil, med en 30-50 % reduktion i klimapåvirkning og 15-100 kg N/ha/år i mindre udvaskning; Et skridt på vejen mod et fuldt recirkuleret økologisk kredsløb.

De første erfaringer vedrørende brug af faste kørespor i marken viser markant forbedret jordstruktur og frugtbarhed, hvilket dels betyder udbyttestigninger på cirka 5-10 % (vurderinger fra praksis), samt reduktion i udledning af klimagasser med 20-30 % (forskningsviden). Et pløjefrit dyrkningskoncept med brug af faste kørespor forventes at være særligt velegnet til økologisk dyrkning i bede, men udfordringerne for økologisk planteproduktion vil imidlertid være betydelige:

- Ukrudtstrykket over tid vil blive for højt, når der ikke pløjes. Det kræver udvikling af nye præcise lugge- og jordbehandlingsteknikker og managementsystemer at håndtere specifikke typer af ukrudt.
- Tildeling af næringsstoffer og forbedring af jordens evne til at deponere og mobilisere næringsstoffer søges løst ved brug af flere typer hjælpeplanter mellem afgrøderækkerne. Der er behov for viden om hvilke typer, der egner sig, hvornår de skal sås, hvordan de skal behandles, høstes og evt. doseres som gødning i afgrøderækkerne samt hvilken effekt de har i dyrkningsbedet.
- Rettidige behandlinger vil blive afgørende: Hvilke teknologier er egnede og rentable f.eks. til at varsle korrekt tidspunkt for ukrudts-lugninger? Og hvordan fungerer teknologierne i praksis til forskellige typer afgrøder?
- Hvordan er økonomi og rentabilitet i dyrkningssystemerne inklusive maskiner og teknologier?

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 6. Maksimal produktion af økologisk kvælstof med mobil grøngødning

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle nye økologiske gødninger som alternativer til ikke-økologisk husdyrgødning, der udfases fra 2015. Målet er derfor at maksimere N-udbyttet i produktionen af plantebaserede gødninger (mobile grøngødninger), således at udbyttet af høstet kvælstof (N) maksimeres samtidig med, at grønmas-sens kvalitet (kulstof/kvælstof-forhold (C/N)) optimeres.

Projektet gennemføres som et samarbejdsprojekt mellem primærproducenter, producent af økologiske gødninger, GartneriRådgivningen, Aarhus Universitet og Økologisk Landsforening. Forskellige arter af produkti-ve grøngødningsafgrøder høstes på forskellige udviklingstrin, bl.a. lige før, ved og lige efter begyndende blomstring. Ved hver slæt registreres udbyttet af frisk og tørret grønmasse. Efter hver slæt af grøngødnings-afgrøderne får de enkelte arter lov til at udvikle ny grønmasse, som så genhøstes ved samme slæt-stadie, som ved tidligere slæt. Dette gentages så mange gange, som det er muligt i løbet af dyrkningssæsonen. Ved hver slæt analyseres grønmassen for N og C. Herved bliver det muligt at beregne udbyttet af N pr ha og grønmassens C/N-forhold. I kløver-arterne gennemføres dette i såvel en første-års grøngødningsafgrøde som en anden-års grøngødningsafgrøde. I Økologisk Landsforening gennemføres økonomiberegninger af omkostninger ved produktion af forskellige mobile grøngødninger af forskellig kvalitet og resultaterne formid-les.

Note 7. Optimering af grovfoderudbytte hos økologiske mælkeproducenter

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle økologien samt den økologiske mælkeproduktion ved at optimere udbytte i de økologiske grovfodersædskifter og derved sikre en bedre økonomi for de økologiske mælkeproducenter. Effekten af projektet vil være stabile grovfoderudbytte - selv i ugunstige år. Økologiske mælkeproducenter vil få øget deres konkurrenceevne, da deres økonomiske afkast hænger tæt sammen med udbytte og kvali-tet af grovfoderet. Derved kan vi understøtte og udvikle hele den økologiske produktion, da mælkeproducen-terne skaber grundlag for de økologiske planteavlere ved at indkøbe foder fra dem.

Indholdet i projektet vil være:

- Udvikle en økologisk svovlnøgle (et værktøj til beslutningsstøtte i rådgivningen).
  - Udvikle metode/strategier til at minimere kløvertræthed ved brug af spiretest.
  - Udvikle optimal gødskningsstrategi for kløvergræs ved anvendelse af gylle, biogasgylle og dybstrø-else som gødningskilde.
-

Note 8. Stabile udbytte i økologisk vinterraps

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge dyrkningssikkerheden og udbyttestabiliteten i økologisk vinterraps og fremme en dansk forsyning med økologisk protein og fedt/olie. Effekten af projektet vil være et øget areal med økologisk vinterraps og udvikling af et dyrkningskoncept, der kan mindske angreb af rapsjordlopper i økologisk vinter-

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

raps. Dyrkningssikkerheden vil kunne øges generelt ved at lave interview og indsamle erfaringer fra landmænd, der dyrker økologisk vinterraps.

Aktiviteter i projektet er bygget op omkring to forsøg med dyrkning af vinterraps med henblik på at finde metoder til at håndtere rapsjordlopper i økologisk vinterrapsdyrkning. Det afprøves i markforsøg, om samdyrkning af vinterraps med forskellige arter, der udvintrer kan mindske forekomsten af rapsjordlopper i vinterraps om foråret. Samtidig indsamles via interview data fra 10 bedrifter, der dyrker økologisk vinterraps i 2015. Strategier, metoder og erfaringer fra bedrifterne samles i et kompendium.

Note 9. Mere græs til køer i store besætninger

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge køernes græsoptagelse i store økologiske besætninger og samtidig undgå fald i mælkeydelsen i løbet af græsnings sæsonen. Med en bedre udnyttelse af græsmarkerne falder foderomkostningerne pr. kg produceret mælk, og det kan være med til at fastholde mælkeproducenter med mange køer i den økologiske driftsform.

I projektet udvikles og demonstreres et system med stribeafgræsning, som sikrer en ensartet og effektiv afgræsning i hele sæsonen. Omkostningerne til ekstra drivveje, hegning og tidsforbrug vejes op imod gevinsten ved det højere udbytte.

Note 10. Økologisk dyrkning af energifgrøder under bæredygtige forhold

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at vise, at energipil primært kan og bør dyrkes økologisk for blandt andet at understøtte en bæredygtig udvikling inden for det økologiske landbrug.

Projektet skal vise at der er sund fornuft i at dyrke energipil - både økonomisk, teknologisk og miljømæssigt under økologiske forhold. Dette gøres gennem udviklingen af bæredygtige og økologiske dyrkningsmetoder ved praksisnære forsøg, der til sidst ender op med at give en dyrkningsmanual for økologisk energipil og umiddelbart brugbare dyrkningsmetoder.

Anbefalingerne fra projektet forventes at blive anvendt ved 60-70% af de tilplantede arealer med pil i Danmark, og alle arealer med økologisk energipil forventes fremover at bliver dyrket efter anbefalingerne i projektet.

Note 11. Børn som bønder

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Uddannelse

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle et oplevelsesbaseret undervisningsforløb om mad og landbrug, hvor læringsmiljøet er de økologiske gårde. I forløbet vil børn på mellemtrinnet (4.-6. klasse) i folkeskolen tilegne sig ny læring ved at så, dyrke, tilberede mad og deltage i landbrugsfagligt arbejde på gården sammen med læreren.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Undervisningsforløbet skal bygge på eksisterende erfaringer samt udvikles sammen med førende praktikere og forskere på området, som allerede har solide erfaringer indenfor området. Forløbet skal være praktisk håndterbart og økonomisk bæredygtigt for såvel lærer som landmand og tilrettelagt sådan, at undervisningen er målrettet helt konkrete faglige læringsmål. Projektet skal levere konkrete guidelines til, hvordan et undervisningsforløb skal tilrettelægges for at opnå læringsmålene.

Undervisningsforløbet vil gøre de økologiske gårde til omdrejningspunkt for denne oplevelsesbaserede undervisning, hvor børn i folkeskolen lærer om fødevarer, fødevarerproduktion og landbrug. Projektet er et tilbud til Folkeskolens mellemtrin (4.-6. klasse), hvor der bygges bro mellem teori og praksis. De involverede klasser skal ud på gårdene. Børnene skal dyrke deres eget jordstykke med økologiske grøntsager, de skal lære om dyrkningsmetoder og om dyrenes trivsel. Via selvstændig udførelse af landbrugsfagligt arbejde på gården skal børnene opleve, mærke og smage, at der er en forbindelse mellem kvaliteten af det, der dyrkes, og måden jorden bliver dyrket på, samt den måde dyrene opdrættes på. Som afslutning på forløbet inviterer børnene deres familier til Høstfest på gården, hvor børnene laver rundvisning på gården, viser deres køkkenhaver frem, og hvor børnene i samarbejde med en madkyndig person tilbereder et festmåltid til familien.

Der laves et pilotprojekt, hvor tre udvalgte landbrug laver et forpligtende samarbejde med hver deres klasse fra en lokal skole i landdistrikterne. Udgangspunktet er, at klassen kommer på gården en gang om ugen for at passe køkkenhaven uden, at landmanden skal være til stede. Derudover skal klassen deltage i landbrugsfaglig arbejde sammen med landmanden på gården. Pilotprojektet skal dokumentere et undervisningsforløb, som kan anvendes bredt i folkeskolen og skabe grundlag for, at børnene senere i livet træffer nogle oplyste og sunde fødevarervalg, da børnene via projektet bliver mere bevidste om helhedstankegangen fra jord til bord.

Note 12. Økonomisk strategi for økologisk mælkeproduktion

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at skabe muligheder for, at økonomisk udsatte økologiske mælkeproducenter kan forblive i den økologiske produktionsform ved at beskrive alternative økologiske udviklingsveje, der er så økonomisk attraktive, at en tilbagelægning til konventionel produktion undgås.

Formålet opnås ved at:

- Analysere ejendomme med mælkeproduktion, hvor der er en sund økonomi med økologisk produktion, herunder hvilke strategier, der er brugt på bedrifterne.
- Tilvejebringe strategiske redskaber, der kan forbedre økonomien og sikre overlevelsen som økologisk mælkeproducent.

En analysegruppe bestående af Økologisk Landsforening, Videncentret for Landbrug og lokale økonomikonsulenter analyserer og udvikler et redskab, der kan støtte udsatte økologiske mælkeproducenter til at tage beslutning om at blive i den økologiske produktionsform. Effekterne forventes at være, at flere af de økonomisk udsatte økologiske mælkeproducenter får støtte til at forblive i den økologiske produktionsform og kan udvikle deres bedrift inden for økologiens rammer.

Note 13. Kampagne for økologisk svinekød 2015

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge afsætningen af økologiske svinekødsprodukter i dagligvarehandlen i Danmark samt at skabe et solidt fundament for den fremtidige afsætning og produktinnovation. Dette opnås ved:

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

- At motivere detailkæderne til at markedsføre det økologiske svinekød gennem et motiverende indsalg.
- At skabe øget synlighed af de økologiske svinekødsprodukter i butikkerne ved hjælp af butiksmateriale og kampagneetiketter på produkterne.
- At inspirere forbrugerne til i højere grad at anvende de økologiske svinekødsprodukter ved hjælp af spændende opskrifter, der er tilgængelige i butikkerne, ved smagsdemonstrationer og på nettet.
- At give forbrugerne en øget indsigt i den økologiske produktionsform gennem kommunikation i butikker, i trykte medier, på nettet, på de sociale medier og i pressen. Indsigten vil give forbrugerne et reelt beslutningsgrundlag for valg af svinekød og skabe en kobling mellem økologisk svinekød, dyrevelfærd og god råvarekvalitet, der vil understøtte en øget afsætning.
- At indsamle aktuel viden om forbrugernes adfærd i forbindelse med køb af svinekød, som kan danne optimal baggrund for udformningen af kampagnen.

Kampagnens primære mål er at fremme salget af økologiske svinekødsprodukter, men eftersom der i kampagnen vil være fokus på at vise, hvordan svinekød kan indgå i sunde og ernæringsrigtige måltider, vil kampagnen også have en afsmittende effekt på hele sektoren.

Note 14. Afskallet havre til økologiske husdyr

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistriktsprogram/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Havre har en række unikke foderegenskaber, som pt. ikke udnyttes i foderforsyningen til økologiske husdyr. Projektets formål er at undersøge potentialet ved afskallet alm. havre som højeværdifoder. Havre er den mest dyrkningssikre økologiske vårsædsart, havre giver det højeste udbytte i foderenheder (FE) pr. ha, har den bedste proteinsammensætning og har dobbelt så højt indhold af fedtsyrer sammenlignet med de øvrige kornarter. Den høje andel af skaller nedsætter dog havrens foderværdi. I projektet arbejdes med afskalning og fodring med havre. Perspektiverne i fodring med afskallet havre udforskes gennem følgende aktiviteter. Markforsøg: 10–15 havresorter afprøves, og deres fordringsmæssige værdi afdækkes. Der findes sorter med bedre foderegenskaber end dem, der dyrkes i dag. Der er fokus på FE pr. kg tørstof, proteinindhold, protein-kvalitet, fedtsyreindhold, fiberindhold og skalprocent. Ved Afskalningsforsøg på gårdanlæg undersøges havresorternes egnethed til afskalning. Afskalningens indvirkning på foderværdien varierer efter skalprocent og afskalningsegenskaber.

Fjerkræbedrifter: Havre skal afskalles, hvis det skal bruges som foder til fjerkræ. Et fodningsforsøg med slagtekyllinger samt erfaringer fra ægproducent Jan Volmer skal beskrive, hvordan afskallet havre bedst anvendes i praksis.

Kvægbrugsbedriften: Hvilke muligheder ligger der i fodring med ren- og afskallet havre til økologisk malkekvæg? Kan havre blive en væsentlig fedtkilde?

Svinebedriften: Det skal undersøges, hvordan og hvor meget havre kan indgå i svineproduktionen.

Projektets overordnede fokus vil være at gøre havre mere anvendelig som foderkorn samt, at bidrage med essentielle aminosyrer til udfasningen af de sidste 5 pct. konventionelle fodermidler.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 15. Næringsstofferne retur til markerne - køreplan og aktion

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Det primære formål med projektet er at skabe grundlag for, at restprodukter og affald fra industrien og samfundet fremadrettet bliver anvendt som gødningskilder i økologisk landbrug. Det er afgørende at få skabt en struktur og dynamik, der gør det muligt at anvende langt flere gødningskilder end det er tilfældet i dag. Når dette er opfyldt kan to andre vigtige formål lykkes, nemlig en fortsat vækst af det økologiske areal og udfasning af konventionel husdyrgødning, som gødningskilde.

Projektet er komplekst, da det er mange eksterne aktører i form af myndigheder, industri og landmænd, der skal spille positivt med, for at opgaven skal lykkes. Derfor er projektet tilrettelagt således, at der er fokus på afklaring, oplysning og implementering af varige strukturer, der skal sikre, at recirkulering til økologisk jordbrug bliver en succes.

Note 16. Styrket konkurrenceevne i økologisk mælkeproduktion

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at styrke konkurrenceevnen i økologisk mælkeproduktion. De seneste års udvikling hos økologiske mælkeproducenter viser lav eller ingen ydelsesstigning, stagnerende/lave grovfoderudbytter, højere fremstillingspris på mælk, lav energiudnyttelse i stalden og samlet set en svag udvikling i produktionsøkonomien, som også betyder, at den økologiske mælkeproduktions konkurrenceevne svækkes i forhold til den konventionelle mælkeproduktion.

Projektets består i:

- At analysere årsager til en svag udvikling af effektiviteten i marken og stalden hos økologiske mælkeproducenter.
- At udvikle rådgivningen, så bedriftsspecifikke tiltag i mark og stald i højere grad har en positiv effekt på nøgletal og økonomisk resultat.
- Specifikt at vurdere mulighederne i valg af økonomisk optimalt foder- og ydelsesniveau til malkekøer under aktuelle og skiftende prisforudsætninger.
- At anvise virkemidler til at opnå højere udbytter i markbruget, som er koblet til et økonomisk optimalt foderniveau i stalden.
- Løbende at formidle projektets resultater til den økologiske mælkesektor.

Note 17. Sunde maver - sunde grise

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle et foder, der minimerer problemet med diarré hos fravænnede grise. Erfaringer fra Holland har vist, at et fermenteret og/eller syrnet foder baseret på ensileret kolbemajs (CCM) er en spændende mulighed, der også bør afprøves under danske forhold.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Effekten vil være sunde grise og højere dyrevelfærd - mindre forbrug af antibiotika, kobber og zink, og bedre økonomisk udbytte for landmanden. Endvidere vil projektet skabe et fundament til at kunne arbejde videre med fermentering og behandling af korn.

Indholdet i projektet består af screening af bakterieflora i gødning hos fravænnede grise, der fordres traditionelt. Der afholdes en workshop, hvor bud på alternativer til kobber og zink præsenteres og diskuteres, og der udvælges tre alternativer til pilottest. Ligeledes foretages en screening af fravænnede grise, der fodres alternativt, og resultaterne formidles.

Note 18. Differentieret avl af økologiske grise

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at forsyne de økologiske svineproducenter med en praktisk vejledning, der gør det nemt at vælge sæd, som bedst muligt matcher prioriteringen i den økologiske svineproduktion.

Prioriteringen/avlsmålene defineres i et parallelt projekt kaldet "VIPiglet". Indholdet i projektet består af følgende: Fastsættelse af de økonomiske værdier af produktionsegenskaberne i økologisk produktion. Dette sker primært ud fra økonomiske værdier, som fastsættes i "Grundlag for beregnet notering for økologiske smågrise" og offentliggøres af Videntcenter for Svineproduktion. På basis heraf og det i forvejen formulerede avlsmål for økologiske grise, beregnes et økologisk avlsindeks. Der udformes en "økologisk" rangeringsliste.

Note 19. Strategisk bæredygtig udvikling på økologiske bedrifter

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål at sikre, at de anvisninger, og den viden, der opnås gennem hver RISE bæredygtighedsanalyse, fører til øget bæredygtighed på bedrifterne, som fremmer afsætning og afsætningsikkerhed af bedrifternes produkter.

I et tæt samspil mellem 7 casebedrifter og 10 certificerede bæredygtighedskonsulenter udvikles en rådgivningsmodel for strategisk bæredygtig udvikling på økologiske bedrifter. Projektet bygger ovenpå de bæredygtighedsanalyser, som casebedrifterne har gennemført i 2014. Landmændene kender således deres bæredygtighedsstatus på 50 vigtige områder. Projektet anvender velafprøvede værktøjer for strategisk rådgivning på landbrugsbedrifter: Først udarbejdes en situationsanalyse for hver bedrift, hvor resultaterne af bæredygtighedsanalysen, eksisterende strategier, handleplaner, udfordringer, værdier og drømme inddrages. Derefter formuleres en vision og en strategisk målsætning til fremme af bedriftens bæredygtighed. Næste skridt er handlingsplaner for 2015 -16. For hver handlingsplan udarbejdes milepæle med bl.a. beskrivelse af ressourcebehov, hvem der involveres i opgaven, hvornår den udføres og hvordan. Landmændene implementerer handlingsplanerne over en periode på 15 måneder. I samme periode udføres kvartalsvis opfølgning, hvor der gøres status for hver handlingsplan, uventede problemer diskuteres og modellen evalueres. Efter høsten 2016 skal der udføres en RISE bæredygtighedsanalyse på hver bedrift. Denne sammenlignes med analyseresultaterne fra 2014. Landmanden får et billede af betydningen af hans indsats, ikke bare på bundlinjen, men et helhedsbillede af hvordan de valgte forandringer påvirker alle parametre i indsatsen frem mod en mere bæredygtig økologisk produktion på bedriften. Med udgangspunkt i erfaringerne tilrettes modellen. Der udarbejdes en kort og klar manual for strategisk bæredygtighedsarbejde på økologiske bedrifter.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 20. Øget selvforsyning med økologisk proteinfoder baseret på foderkål

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er skabe grundlaget for, at foderkål af forskellige korsblomstrede-arter, kan blive en ny højværdi proteinafgrøder til det økologiske jordbrug.

Sortsmateriale og erfaringer hentes fra Storbritannien, hvor der anvendes forskellige arter af foderkål heriblandt grønkål, foderraps og turnips. De udmærker sig ved højt indhold af fordøjeligt kulhydrat, højt proteinindhold, stor biomasseproduktion, robusthed og, at de i modsætning til havekål dyrkes med almindelige landbrugsmaskiner. Dyrkningsomkostningerne ved ca. 7.000 FE/ha vil være på niveau med majs og helsæd. Mange sorter er vinterfaste, har meget dybe rødder og vil kunne bidrage til at fastholde næringsstoffer i et økologisk sædskifte, idet de kan holde jorden dækket i efterår og vinter.

Effekten af projektet for fjerkræ- og svineholdet er, at ensilage eller grønpiller af foderkål vil kunne bidrage med aminosyren methionin, som er den største mangelvare i sammensætningen, når der skal omstilles til 100 % økologisk foder. Foderkålen skal være med til at opretholde produktionen og dyrevelfærd, når de konventionelle foderkomponenter udfases. For kvæg er foderkålen interessant pga. et lavt PBV- og højt AAT-indhold samt høj smagelighed. Ensilage af foderkål vil bidrage til bedre proteinoptagelse.

Projektet indeholder følgende aktiviteter:

- Dyrkningsforsøg med forskellige arter og sorter af foderkål.
- Analyse af fodringsrelevante indholdsstoffer herunder proteinindhold og aminosyresammensætning.
- Forsøg med forskellige lagringsmetoder, ensilering i wrapballer, presning, pelletering og nedtørring
- Smagbarhedstest af ensileret foderkål for æglæggende høner, slagtesvin og kvæg.

Note 21. FEDT NOK til økologiske malkekøer

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge selvforsyningsgraden hos økologiske mælkeproducenter, og dermed bidrage til at troværdigheden til de økologiske mælkeprodukter bevares. Proteinholdige afgrøder som hestebønner og lupiner og ærter kan bidrage væsentligt med høj kvalitetsprotein til malkekøer. Imidlertid vil der mangle fedt i foderrationerne, da disse fodermidler har et lavt fedtindhold. Det betyder, at det er svært at opnå en høj selvforsyning, hvor importerede foderkilder som rapskage og sojakage helt kan udelades af rationen til de højt-tydende malkekøer. I projektet undersøges muligheden for at øge fedtindholdet i foderrationen ved brug af danskdyrkede fedtkilder som rapskage, hampefrøkage, hørfrøkage og nøgen havre.

Projektet indeholder følgende aktiviteter:

- En undersøgelse af hvilke fedtkilder, der kan dyrkes i Danmark, deres næringsstofindhold og fordøjelighed og potentiale i foderrationen- både som næringsstof og som bidrag til at reducere malkekøens metan udskillelse og til at påvirke mælkenes fedtsyresammensætning.
- En fodringsdemonstration hos 1-2 økologiske mælkeproducenter, hvor fodring med udvalgte fedtkilder afprøves i forhold til udfodring og mælkeydelse.
- Økonomiske beregninger af hvorvidt den øgede selvforsyningsgrad er rentabel under givne forudsætninger med fx svingende udbytte- og prisniveauer.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Effekten af projektet er at reducere foderomkostningerne at øge forsyningssikkerheden, samt at undgå import af foder over lange afstande uden at ydelsesniveauet hos malkekøerne forringes væsentligt.

Note 22. Nye muligheder i økologisk korndyrkning - samdyrkning og kortere vækstsæson

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Medfinansiering af initiativer under EU-programmer/RFO 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter/Det danske landdistrikts-program/Erhvervsudviklingsordningen

---

Projektets formål og indhold:

Formålet er at udvikle to alternative dyrkningssystemer, der forventes at kunne løfte de samlede udbytter i den økologiske korndyrkning. Dels skal det udvikles, hvordan man mest optimalt anvender tidlige vårsædsorter, dels skal det udvikles, hvordan vintersæd kan etableres ved udlæg i vårsæd.

Tidlige sorter giver en tidlig og mere sikker høst. Endvidere giver tidlige sorter optimal mulighed for bekæmpelse af rodukrudd og for rettidig etablering af efterafgrøder med maksimal opsamling af næringsstoffer. Ved at så vintersæd som udlæg i vårsæd, vil man få tidligt etableret vintersæd med øget udbyttepotentiale, og der vil kunne spares en pløjning i efteråret. Dette resulterer i en forbedret jordstruktur, lavere energiforbrug og et minimalt tab af næringsstoffer. Disse dyrkningssystemer giver mulighed for strategisk og effektiv planlægning af sædskiftet ud fra konkrete behov og udfordringer, hvilket kan løfte den samlede økonomi og mindske den miljømæssige påvirkning.

Tidligt modnende sorter af vårsæd: I økologiske sortsforsøg afprøves og beskrives eksisterende udenlandske sorter, der ikke anvendes i Danmark. Sorterne modner 2-3 uger tidligere end de sorter, der anvendes i Danmark.

Vintersæd som udlæg i vårsæd: I økologiske markforsøg afprøves et to-årigt dyrkningssystem, hvor vintersæd udlægges i vårsæd i forskellige kombinationer i foråret.

Der laves økonomiske helhedsberegninger af begge dyrkningssystemer, hvor der tages højde for de samlede sædskiftemæssige fordele og merudbytter i efterfølgende afgrøder. Der udarbejdes rådgivnings-værktøjer i form af faktaark, vejledninger i sortsvalg og anvisninger til anvendelse af dyrkningssystemerne.

Note 23. Økologi på vej - Økologi-Kongres 2015

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at afholde Økologi-Kongres 2015. Økologikongressen formål er at:

- Formidle den nyeste faglige viden om de mest aktuelle temaer inden for økologisk fødevarerproduktion og derigennem medvirke til øget innovation i den økologiske produktion.
- Samle og inspirere fagfolk, der arbejder med økologi, til en fordomsfri og inspirerende kongres. - At give unge, nye og eksisterende aktører i den økologiske produktionskæde lejlighed til at skabe netværk og høste erfaringer fra aktører i sektoren.
- At give aktører i den økologiske sektor mulighed for at mødes på tværs af produktkæden – fra landmænd, virksomheder, konsulenter, forskere, embedsmænd, organisationer til forbrugere.
- At skabe positiv opmærksomhed om økologi i det omgivende samfund ved gennem faglig viden at forebygge trusler mod troværdigheden.
- At etablere et tilbagevendende nationalt samlingssted for den økologiske bevægelse og branche – med internationalt islæt.

Projektet består af to arbejdsplaner hhv. forberedelse og afholdelse. Økologikongressen i 2015 forventes afholdt i Vingsted hotel & conferencecenter i dagene 25.–26. november 2015. Planlægning vil finde sted i løbet af forår og sommer 2015. Efter kongressen gennemføres en effekt-evaluering i elektronisk form blandt deltagerne samt en vurdering af medieomtalen.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 24. Ressourcebevidst økologisk dyrkningssystem

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at reducere det høje tidsforbrug, der i dag kendetegner økologisk planteavl i kombination, med en stigning i udbyttet i vintersæd på 20 – 30 pct. Samtidig er der et højt energiforbrug i form af diesel til maskiner og strøm. Dette medfører en målsætning om en reduktion af tidsforbruget og mængden af brændstof gennem en mere effektiv udnyttelse af efterafgrøders evne til at bekæmpe ukrudt og fastholde næringsstofferne i marken til gavn for afgrøderne. Samtidig en målsætning om, at udbyttet i de økologiske kornmarker stiger, da der ellers ikke opnås en forbedret rentabilitet og klimaprofil i økologisk jordbrug.

Effekten vil være en helt ny måde at håndtere dyrkningen af vintersæd. Metoden vil forene det bedste, ved efterafgrøder og udnytte det faktum, at vintersæden har langt større potentiale, hvis den bliver sået tidligere end den nuværende praksis tillader. I centrum er efterafgrøder, som opsamler kvælstof og konkurrerer med ukrudtet indtil vintersæden sås.

Projektet er bygget op om praktiske afprøvninger, der gennemføres på økologiske ejendomme. For at udnytte potentialet i sædskiftet optimalt og muligheden for samdyrkning af forskellige afgrøder og vintersæd, strækker afprøvningerne over to vækstsæsoner. Der demonstreres nye typer maskiner, som gør det muligt at dyrke vintersæd ved såning direkte i en voksende efterafgrøde og der vil ske en sammenligning af udbytte, tidsforbrug, energiforbrug, ved forskellige dyrkningsstrategier. For at gøre det nemt for andre at se, hvorledes de forskellige elementer i strategien med nytteplanter og såning fungerer, filmes arbejdet og der udarbejdes små film.

Note 25. Økologisk vækst - bring nye forbrugerstrømninger i byen ud til de innovative økologiske producenter

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at inspirere innovative, økologiske producenter til at udvikle eksisterende og nye forretningsområder. Igennem projektet skabes og understøttes nye udviklingsveje for økologien ved at arbejde med brugerdreven innovation. Projektet bygger bro mellem "by" og "land" og inspirerer innovative økologiske producenter til at være firstmovers på nye trends og tendenser. Desuden understøtter projektet et folkeligt engagement i økologiens udvikling. Projektet skal fremtidssikre økologien.

Der afholdes en række workshops, som understøtter dialog, udveksling af værdier og viden mellem - på den ene side - de innovative økologiske producenter - og på den anden side – aktører i civilsamfundet, som repræsenterer nye bæredygtighedsorienterede strømninger i byerne. Der udvikles ideer til nye koncepter og samarbejdsformer, som efterfølgende implementeres.

Note 26. Økologiske markforsøg – højere udbytter og mere robust produktion i kløvergræs og vårsæd

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at sikre en fortsat udvikling af den økologiske produktion gennem højere udbytter og mere robuste økologiske afgrøder. Der fokuseres på afgrøder, der er udbredt i den økologiske dyrkning; kløvergræs (1/3 af arealet) og vårsæd (1/5 af arealet). Det er afgrøder, hvor de økologiske landmænd er helt

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

afhængige af succes for at sikre en stabil og økonomisk bæredygtig produktion. Der gennemføres markforsøg indenfor to indsatsområder.

Kløvergræs: Der sammensættes og afprøves nye holdbare kløvergræsblandinger med større artsdiversitet, så markerne kan anvendes i mere end 3 år, samtidig med at udbytte og kvalitet fastholdes i alle produktionsår.

Vårsæd: Betydningen af udsædsmængde, udsædens vitalitet, sortsvalg, arts- og sortsblandinger for afgrødens udbytte, robusthed og ukrudtskonkurrence. Det afprøves ved forskellige gødningsniveauer i marker med moderat udbyttensniveau og ved forskellige ukrudtsstrategier, herunder rækkedyrkning. Det vil være muligt at vurdere potentialet i de enkelte tiltag op mod hinanden og mod landmandens egen praksis i de enkelte marker.

Note 27. FEDT NOK til økologiske malkekøer

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge selvforsyningsgraden hos økologiske mælkeproducenter, og dermed bidrage til at troværdigheden til de økologiske mælkeprodukter bevares. Proteinholdige afgrøder som hestebønner og lupiner og ærter kan bidrage væsentligt med høj kvalitetsprotein til malkekøer. Imidlertid vil der mangle fedt i foderrationerne, da disse fodermidler har et lavt fedtindhold. I projektet undersøges muligheden for at øge fedtindholdet i foderrationen ved brug af danskdyrkede fedtkilder som rapskage, hampefrøkage, hørfrøkage og nøgen havre.

I 2015 udpeges 4-5 malkekvægsbesætninger på baggrund af at besætningerne har en høj grad af selvforsyning af foder og anvender alternative fedtkilder til sojakage. Fodringen og ydelsen bliver karakteriseret ved endagsfoderkontroller, ydelseskontrol, bestemmelse af fedt- og proteinindhold i mælken samt laktationskurver. Der laves en vurdering af om fodring med høj selvforsyning i højtydende besætninger fungerer uden ydelsestab, samt om fedttilskuddet medfører ændringer i mælkenes indhold og fedtsyresammensætning.

Note 28. Optimering af mekanisk ukrudtsbekæmpelse (OptiMek)

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Ukrudt koster store udbyttetab i økologisk planteavl og er en konstant udfordring for den økologiske landmand. Formålet med projektet er derfor, at sikre en mere effektiv mekanisk ukrudtsbekæmpelse ved hjælp af præcise mekaniske ukrudtsbekæmpelsesmetoder, samt at udbrede denne viden til hele det danske landbrugserhverv.

Projektets indhold/aktiviteter i 2015 vil være fortsat erfaringsopsamling vedrørende effekter af konsekvent radrensning på to økologiske demonstrationsejendomme, demonstration af mekanisk ukrudtsbekæmpelsesteknologi, resultater fra markforsøg (Landsforsøg) med mekanisk rensning, etablering af erfaringsudvekslingsgrupper inden for mekanisk ukrudtsbekæmpelse, samt formidling, projektleddelse og igangsætning af de planlagte OptiMek-aktiviteter hos alle projektets partnere.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 29. Få styr på økologien - læremiddel 7. - 9. klasse

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Uddannelse

Projektets formål og indhold:

Der udarbejdes et fællesfagligt læremiddel om økologi til 7. – 9. klasse, som kan bruges i et fællesfagligt undervisningsforløb om "Produktion med bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget". Læremidlet udarbejdes i et samarbejde mellem Landbrug & Fødevarer (L&F) og Danmarks Naturfredningsforening (DN) med sparring fra pædagogisk konsulent for naturfag fra Center for Undervisningsmidler (VIA CFU) med henblik på at sikre, at materialet rammer den nye skolereforms ændrede krav og nye kompetencemål og dermed opfylder skolerne behov. Læremidlet er rettet mod undervisningen i alle tre naturfag og gør det lettilgængeligt for lærerne at sætte økologi på dagsordenen, når de i årsplanen skal inddrage et forløb om 'Produktion med bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget'. For at motivere til yderligere tværfagligt samarbejde om økologiens perspektiver udarbejdes endvidere supplerende moduler til fagene dansk og samfundsfag.

Note 30. Temalæremiddel om økologi i landbruget til grundskolens mellemtrin

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Uddannelse

Projektets formål og indhold:

For at imødekomme en markant stigende efterspørgsel fra landets skolelærere og kommuner om aktuelt undervisningsmateriale af høj faglig kvalitet om økologi, udvikles et læremiddel om økologi i landbruget til brug i eksempelvis praksisorienterede emneuger. Målgruppen er grundskolens mellemste klassetrin (4.- 6. klasse) Formålet med læremidlet er at styrke den naturvidenskabelige faglighed med økologisk fødevarerproduktion som emnefelt for viden, eksperimenter og oplevelser. Der er i projektet fokus på at styrke elevernes innovative kompetencer i forhold til bæredygtig adfærd og at bruge naturen og skolehaven som læringsrum og eksperimentarium.

Produktet er et tematilæremiddel om økologi, hvor det primære produkt er en bog på 48 sider. Hertil udvikles lærervejledning, opgavestationer til de økologiske besøgsårde samt supplerende digitalt materiale.

Med projektet ønsker afsenderpartnerskabet Danmark Naturfredningsforening og Landbrug & Fødevarer at udfordre børns nysgerrighed. Læremidlet vil derfor indeholde mange eksperimenter og aktiviteter om økologisk landbrug og produktionens samspil med natur og bæredygtig udvikling. Læremidlet kobles til Landbrug & Fødevarers tilbud om gratis gårdbesøg på ca. 100 økologiske årde fordelt over hele landet. Læremidlet understøtter visionen for Ny Nordisk Skole ved at koble teori og praksis og inddrage og perspektivere til virkeligheden.

Det er målet at:

- Eleverne opnår indsigt i og viden om økologisk produktion og økologisk produktions betydning for en fremtidig bæredygtig udvikling.
- Elevernes handlekompetencer styrkes ift. valg af fødevarer, og hvad de selv kan gøre for at styrke en bæredygtig udvikling.
- 250 klasser arbejder med emnet og besøger en økologisk landmand i løbet af det første år.
- Yderligere 150 klasse arbejder med emnet i løbet af det første år.
- Med en estimeret levetid på 10 år forventer vi, at mindst 100.000 skoleelever vil drage nytte af læremidlet.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 31. Stemplet med Ø - en folkeoplysende vandrestilling

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I anledning af festen for Ø-mærkets 25 års fødselsdag er projektets formål at skabe opmærksomhed og stolthed om økologi i et borgerrettet perspektiv med henblik på at bidrage til at fremme afsætningen af økologiske fødevarer og fordoble Danmarks økologiske areal. Der udvikles en udstilling, der med visuelt fængende postere med stærke iøjnefaldende fotos og korte tekster sætter konkrete økologi-budskaber og facts på lystavlen hos borgere i det offentlige rum. Budskaber og facts formidles i en story-telling, der binder en sløjfe om Økologiens position for 25 år siden og frem til i dag.

Udstillingen tilbydes biblioteker, kulturhuse, rådhus samt uddannelsesinstitutioner der udbyder jordbrugs- og fødevareruddannelser mv. Hermed nås den almindelige dansker, når de befinder sig i en kontekst, der ikke handler om forbrug og økonomi, men hvor man typisk er mere åben overfor at suge viden og indtryk til sig. Endvidere tilbydes udstillingen også landbocentre for også der 'at plante et flag' med hvad økologien står for i dag. Med ovennævnte udstillingssteder vil udstillingen nå bredt ud i landet og ikke kun nå borgere i de større byer. På uddannelsessteder med jordbrugs- og fødevareruddannelser går mere end 20.000 elever om året. Udstillingen når geografisk bredt ud i Danmark og rammer dermed en mangfoldig skare af borgere tilhørende forskellige forbrugersegmenter.

Når man ser udstillingen, vil man blive mindet om økologiens positive effekter ift. natur, miljø og dyrevelfærd på en levende og nærværende måde samtidig med, at udstillingen informerer om den økologiske produktions udvikling: fra niche for de få, til norm for de mange. Samtidig giver den et billede af en moderne højteknologisk produktionsgren, der kombinerer dygtigt håndværk med viden om naturens mekanismer og præmisser. Endvidere ønsker udstillingen at bidrage til, at de studerende på uddannelsesinstitutionerne bliver inspireret til at arbejde med økologi i deres uddannelsesforløb og efterfølgende erhvervskarriere.

Note 32. Øko-opkvalificering af indkøbere fra nøglemarkeder

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge afsætningen af økologiske fødevarer på udenlandske markeder. Projektet vil gøre dette igennem identifikation og inspiration af nøglepersoner fra de mest relevante markeder. Disse personer er både gate keepere samt inspiratorer på deres respektive markeder. Viden videregivet til disse personer har derfor potentielt mulighed for at nå mange interessenter. Indsatsen vil bestå af en grundig introduktion til produktion og forædling af økologiske føde- og drikkevarer. Deltagerne inviteres til at deltage på en bustur der tager dem rundt i det økologiske landskab. De vil stifte bekendtskab med produktionsmetoder fra frø til færdigt produkt. Imellem stoppene vil der være oplæg i bussen, hvor problemstillinger som "økologi kontra økonomi" bliver diskuteret.

Note 33. POPkorn (Udvikling af populationer af korn)

Tilskudsmodtager: Agrologica

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Korn dyrkes også i økologisk landbrug normalt som monokulturer af genetisk ensartede sorter, selvom dette principielt strider imod de økologiske principper om biodiversitet og en målsætning om at følge naturlige principper for regulering af bl.a. plantesygdomme. EU's såsædslovgivning har hidtil krævet, at kun genetisk ensartede sorter kunne godkendes til markedsføring, men en ny forsøgsordning fra EU åbner for muligheden for, at der i perioden 2015-18 kan markedsføres heterogene sorter eller korn-populationer.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Projektet vil frembringe populationer af forskellige kornarter og med forskellige anvendelsesegenskaber, således at økologiske landmænd får mulighed for at afprøve det i praksis.

Note 34. COBRA (Coordinating Organic plant Breeding Activities for Diversity)

Tilskudsmodtager: Agrologica

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

COBRA er et stort projekt med 41 partnere fra 16 forskellige europæiske lande. Projektet søger at udvikle metoder til forbedring og effektivisering af økologisk planteforædling. Særligt fokuseres der på at udvikle metoder til at arbejde med populationer i stedet for med genetiske ensartede sorter og at udvikle metoder til forbedret resistensforædling mod udsædsbårne sygdomme.

I normal planteforædling udvælger man planter, som har de egenskaber, man ønsker, og opformere disse til en sort. I selvbestøvende arter som hvede og byg bliver en sort på den måde genetisk ensartet. Hvis man ønsker større diversitet i marken for at opnå et mere naturligt økosystem og robusthed i dyrkningen, bliver man nødt til at udvikle nye metoder til at undgå planter med uønskede egenskaber. I projektet vil der blive udviklet metoder til masseselektion af mangfoldige populationer, både i form af mark-selektion og selektion af høstede kerne. Udsædsbårne sygdomme udgør et særligt problem i økologisk planteforædling, både fordi emnet har været uden prioritet i konventionel planteforædling, hvor denne gruppe af sygdomme bekæmpes ved bejdsning med svampedræbende midler, men også fordi de metoder, som man plejer at bruge i økologisk landbrug, f.eks. sædskifte, ikke har effekt på de udsædsbårne sygdomme, som følger frøet og ikke marken. Projektet vil udvikle et differential-sortiment af smitteracer, som kan forbedre den økologiske resistensforædling af hvede.

Note 35. Kortlægning af smitte med Campylobacter hos økologiske slagtekyllinger

Tilskudsmodtager: Danmarks Tekniske Universitet, Fødevarainstitutet

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektet vil beskrive introduktionen og spredningen af Campylobacter hos økologiske slagtekyllinger og så vidt muligt relatere forekomsten til produktionspraksis såvel som til smittepresset fra det omgivende miljø. Den indhentede ny viden forventes at kunne danne grundlag for at udpege forslag til, hvordan de økologiske producenter om muligt kan reducere risikoen for Campylobacter i udegående slagtekyllinger, på de præmisser som er givet ved de økologiske principper og regler.

Der indsamles løbende prøver fra kyllinger og omgivelser hos 8-10 producenter af udegående slagtekyllinger igennem 1 år (2015) og ligeledes hos 4-5 hobbyavlere med små flokke af fritgående kyllinger. Prøverne undersøges for forekomst af Campylobacter (prævalens og koncentration) flere gange i løbet af opdrætsperioden og året. Der vil blive opbygget en prøvebank ud fra prøverne og et udvalg af prøveprodukter (fx DNA, PCR-produkter, tarmflora).

Note 36. CirkelKompost - Naturpleje som økologisk jordforbedring

Tilskudsmodtager: Krogerup Avlsgaard

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at afprøve og udvikle kompostering af afslået materiale fra plejekrævende naturarealer i husdyrfattige egne som middel til forøget lokal recirkulering af næringsstoffer og udpining af naturarealer. Det er en måde at bryde en af de største barrierer for øget lokalproduktion og -afsætning i Østdanmark, at der kan skaffes lokale næringsstoffer til planteproduktion.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Projektets hovedaktivitet er modtagelse og kompostering af afslået plantemateriale fra naturplejkrævende arealer. Herudover afprøves muligheden for at bruge 2 andre typer materialer fra naturplejeaktiviteter, nemlig grøde fra oprensning af de lokale vandløb samt opskyllet tang fra den nærliggende kyst. Begge disse materialers kvalitet vil nøje blive vurderet sammen med Naturerhvervsstyrelsens Økologiafdeling før anvendelse, så det sikres, at retningslinierne for import af materialer til et økologisk jordbrug overholdes. Hvorvidt grøde og tang kan anvendes afhænger af, om grøden er ren nok – altså uden affald – og om tangen overholder grænseværdierne for især cadmium. Analyser af tang og grøde vil afgøre, om disse indgår i komposteringen.

Materialerne leveres på Krogerup Avlsgaard, hvor de indgår som strukturmateriale til en milekompostering sammen med halm, kløvergræs, grøntaffald samt andre organiske restmaterialer. Milekompostering foregår ved sammenblanding af materialer i miler, der gennemkøres med kompostvender 15-20 gange over en 8-12 ugers periode. Det særegne ved metoden er, at den er fuldt iltet i hele komposteringsforløbet. Processen styres nøje i hele forløbet med målinger af CO₂-indhold og temperatur. Der udtages prøver til analyse af den færdige kompost, så dens kemiske og fysiske beskaffenhed kan fastslås. Derved kan kompost lavet på materiale fra naturarealerne testes op imod "normalkompost". Gennem afprøvningerne i 2015 vil der opnås viden om de enkelte materialers evne og krav til at indgå i en milekompostering.

Note 37. Fjerpilning og den ernæringsmæssige sammenhæng

Tilskudsmodtager: Aarhus Universitet

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at kortlægge det nuværende niveau af fjerpilning, fjerædning og kannibalisme i skrabe- og økologiske æglæggesbesætninger samt at undersøge den ernæringsmæssige sammenhæng. Der vil blive redegjort for variation mellem produktionssystemer og hønselinjer. Det undersøges, om det er muligt at identificere nogle blodparametre, der er korreleret med risikoen for udvikling af fjerpilning, fjerædning og kannibalisme, og dermed kan bruges forebyggende til at undgå udvikling af problemadfærd.

Dataindsamlingen vil blive udført i 50 besætninger fordelt ligeligt på besætninger med skrabe- og økologiske høner. Fjerdrag- og hudbedømmelser vil blive foretaget, og strølsesprøver vil blive analyseret for indhold af fjer. Disse data vil blive sammenholdt med foderprøver analyseret for næringsstofindhold. Endelig vil der blive udtaget blodprøver i udvalgte besætninger med henblik på analyse for mulige risiko-parametre. På kort sigt vil projektet således bidrage med relevant dokumenteret information til vurdering af muligheden for og konsekvenser af et eventuelt forbud mod næbtrimning i den konventionelle ægproduktion. I det lange perspektiv vil projektet bidrage til udvikling af en metode til at undgå udvikling af fjerpilning.

Note 38. Græs og grøntaffald til grise

Tilskudsmodtager: Dyrenes Beskyttelse

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at bidrage til bæredygtig udvikling og vækst i den økologiske landbrugsproduktion baseret på omlægning af mindre landbrug til alsidig, miljøvenlig og højværdi økologisk svineproduktion. Specifikt vil projektet undersøge effekten af en innovativ foldstrategi baseret på hyppigt foldskifte og vedvarende græs på 1) grisenes vækst, foderudnyttelse og sundhed samt 2) slagtekroppens indhold af omega 3:6 fedtsyrer og skatol og lugt. Projektet skal anses som et pilotprojekt der kan danne grundlag for et egentligt senere forskningsprojekt.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 39. Produktion af økologiske danske figer i uopvarmet plasttunnel Fase III af III

Tilskudsmodtager: Westergaards Planteskole

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål og indhold:

Projektet formål er at skabe det videnmæssige grundlag for en dyrkning og afsætning af dessert-figen i Danmark, herunder optimere dyrkningsparametrene sortsvalg, voksemedier, vanding, samt temperatur og fugtighed i dyrknings- og post harvest situationer. Yderligere ved hjælp af vareprøver at vurdere størrelsen af markedspotentialet for det færdige produkt. Projektet har potentiale som udslagsgivende faktor for færdigudviklingen af en for danske gartneri helt ny niche-kultur med afsætningsmuligheder inden for bl.a. hotel- og restaurationsbranchen. Der gennemføres kontrollerede dyrkningsforsøg i plasttunnel med de 3-4 mest lovende sorter af spisefigen, *Ficus carica*, med det formål at optimere sortsvalget, dyrkningsparametre og post-harvest behandlingen. Der produceres færdigvarer i mængder af en størrelse, der muliggør en vurdering af markedspotentialet i samarbejde med aftagere og slutbrugere. Det færdige produkt smagsanalyser ved blindtests. Projektets resultater formidles via westergaard.dk, åbent-hus arrangement og artikler i fagblade.

II: Særlig pulje for styrkelse af økologiindsatsen: Afsætningsindsats for økologiske produkter

---

Note 1. Jubilæumskampagne, Ø-mærket 25 år

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at styrke afsætningen af økologiske varer i Danmark gennem en informationskampagne om økologi med afsæt i Ø-mærkets 25 års jubilæum. Delmålene i kampagne er:

- At give afsætningsled og forbrugere i såvel detailmarkedet som foodservicebranchen viden om, at køb af økologiske fødevarer gør en forskel for natur, mennesker og dyr, idet denne viden om de økologiske produkters merværdi vil bidrage til at nedbryde den største barriere for køb af økologiske produkter – nemlig merprisen.
- At øge synligheden af økologi, så økologi bliver mere "top of mind" blandt andet i købsituationen.
- At give inspiration til spændende anvendelsesmuligheder for de økologiske produkter og dermed styrke købsmotivet.
- At give danskerne nogle oplevelser med økologi, der både taler til hjerne og hjerte, hvorved forankringen af budskaberne styrkes.
- At skabe ambassadører for økologien ved at motivere pressen, dagligvarekæderne, virksomheder, andre organisationer, køkkener og forbrugere til at videreformidle kampagnes budskaber.

Projektet vil bestå af følgende aktiviteter: En PR-indsats, annoncer i de trykte medier og en indsats på de sociale medier. Involvering af eksterne partnere og samlet information om alle de økologiske aktiviteter i 2015. Butiksaktiviteter og –materialer. Aktiviteter på Folkemødet, Roskilde Dyrskue, Kulinarisk Sydfyn, Copenhagen Cooking og Food Festival. Lokale arrangementer med inddragelse af de økologiske landmænd og virksomheder. Indsatser rettet mod foodservicesektoren.

Note 2. Fælles eksponering på økologisk fællesstand på Internationale messer 2015

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at sikre grundlaget for en fortsat vækst i økologiske fødevarer på eksportmarkeder og inspirere beslutningstagere på eksportmarkeder til at markedsføre økologi via en fælles økologisk eksponering på en økologisk fællesstand på hver af følgende messer:

- verdens førende økologiske fødevarermesse BioFach i Nürnberg
- den internationale fødevarermesse, PLMA, med fokus på økologi som private label eller ingrediens
- den mindre nordiske økologimesse, Nordic Organic Food fair, med fokus på økologi fra nordiske markeder.

Note 3. Foodservice mødes om økologi - Copenhagen Food Fair 2015

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at arbejde for en øget afsætning af økologiske produkter på foodservicemarkedet. "– hvad vælger du?" - bliver den samlende titel for en stor økologisk fællesstand med ca. 50 deltagende udstillere på Copenhagen Food Fair i Bella Centret 2015 (Nordeuropas største fagmesse for fødevarerbranchen). Messen forventer 30.000 gæster over tre dage. Afsættet er Ø-mærkets 25 års jubilæum.

Projektet har som mål at samle alle i den professionelle fødevareresektor om at fejre økologiens første 25 år og inspirere fremtidens fødevarerprofessionelle til den fortsatte rejse mod mere økologi. Der arbejdes med to

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

målgrupper: De køkkenprofessionelle samt gruppen af deltagende leverandører/producenter, som begge tilbydes kompetenceudviklende forløb i forbindelse med messen. Der udvikles et nyt fysisk messekoncept med det mål at skabe et åbent formidlingsrum for mødet mellem køkkenprofessionelle. På et levende fællesområde bygget op omkring et gigantisk Ø, der fungerer som kombineret scene og møderum, skabes under hele messen møder mellem faggrupper. Der bliver rum for en åben dialog om økologiens muligheder, hvor vi kan begejstre og favne tvivlerne og skabe meningsfulde møder og videndeling.

Note 4. Inspiration af kæder og grossister på eksportmarkeder til markedsføring af økologi

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at inspirere kæder og grossister på eksportmarkeder til markedsføring af økologi. Dette skal foregå gennem samarbejde og dialog med kæder og grossister, i form af møder og præsentationer af økologi potentiale for beslutningstagere i kæder og hos grossister samt i form af økologi annoncer, økologi kampagner, PR og analyser, der kan bidrage til nye vinkler på markedsføring af økologi. Dette skal desuden ske ved at motivere og inspirere til nye økologi tiltag og mere synlighed og kommunikation om økologi. Projektet indeholder følgende hovedindsatsområder: Præsentationer af økologi potentiale og nye veje til at udvikle økologi for beslutningstagere i kæder og grossister på eksportmarkeder. Analyser af økologiuudvikling og markedsdata om økologi. In store kampagner og synliggørelse af økologi i butikkerne via butiksevents og materialer. Inspiration og viden om økologi til specifikke målgrupper og nye vinkler på markedsføring af økologi, fx økologiske 'sansedområder' i butik som fx at samekspone økologiske børnesnacks i butik.

Note 5. Økologi til alle - økologioplysning i detailhandlen

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at give forbrugerne en større viden om merværdien i den økologiske produktion gennem et magasin, der distribueres via detailhandlen. Gennem saglig, faktuel information kan man give lejlighedsvis økologi-interesserede forbrugere gode argumenter for økologi, så de opdager fordelene ved flere økologiske varegrupper, end dem de allerede vælger økologisk i en indkøbssituation. Detailhandlen efterspørger et sagligt forbrugermagasin med sæsonpræg, brugbare tips til en mere økologisk hverdag og viden om produktionsmetoden. Økologi for alle er et kvartalsmagasin med fakta og gode argumenter for en mere økologisk livsstil i øjenhøjde med forbrugerne. Her er lækre madfotos, formidling af ny viden og forskning i øjenhøjde med læserne, reportager fra øko-arealerne og inspiration til at prøve nye råvarer lige fra nye kartoffelsorter til glaskål. Magasinet har tv-kokken Louisa Lorang som ambassadør, der kan levere nemme opskrifter og erfaringer med at bruge øko-varer.

Note 6. Økodag 2015

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at fastholde og øge forbrugerens viden om værdierne i økologisk mælkeproduktion samt øge loyaliteten overfor økologisk mælk og mejeriprodukter for dermed at øge salget i 2015. Dette opnås ved, at forbrugerne på Økodag inviteres ud på økologiske gårde med mælkeproduktion for at se de økologiske køer blive lukket ud på græs i foråret for første gang efter en lang vinter i stalden. Forbrugerne oplever livet på en gård med økologisk mælkeproduktion og kommer i direkte kontakt med mælkeproducenten. På den måde øges forbrugernes viden om de værdier, der ligger til grund for økologisk mælkeproduktion. Eventen sætter fokus på kvaliteten af økologiske produkter gennem oplevelse, oplysning og smagsprøver. Hensigten er, at oplevelsen på gårdene vil forankre sig emotionelt hos forbrugerne med det resultat, at de i højere grad

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

vælger økologisk mælk, når de står ved køledisken. Hele projektet bygger på faktabaserede og videnskabeligt dokumenterede argumenter for økologi.

Note 7. Drejebog for økologisk mad i børneinstitutioner, 0-6 år

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at flere børneinstitutioner (0-6 år) lægger om til økologi. Der skal udarbejdes en bog for at få et effektivt redskab til at komme i dialog med og inspirere ledelse og køkkenpersonale i daginstitutioner. Bogen skal skabe motivation og tro på, at en omlægning er mulig "hos os". Bogen vil være så fyldestgørende, at den vil kunne bruges som decideret drejebog for omlægning fra start til slut, ligesom den vil være kilde til yderligere inspiration for de køkkener, der allerede er i gang. Bogen vil via faglig viden, informere om økologi og økologiske råvarer, dejlige madbilleder, konkrete opskrifter og ikke mindst beskrivelse af cases fra start til slut. Der skal trykkes 3000 bøger, der fordeles til relevante køkkener.

Note 8. Dansk økoeksport til Kina via netværk og vidensdeling

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at fremme muligheden for at afsætte økologiske fødevarer på det kinesiske marked via videndeling, dialog og netværksaktiviteter. Projektets aktiviteter vil have fokus på videndeling, dialog og netværksaktiviteter, hvor det kinesiske landbrugsministerium (CNCA) og kinesiske kontrollanter fra udvalgte økologiske certificeringsorganer skal opnå viden om det unikke danske kontrolsystem og EU's økologiregler, som er gældende i Danmark. Samtidig skal danske myndigheder, organisationer og virksomheder opnå viden omkring de kinesiske økologiregler og kontrol, og hermed hvad der kræves i praksis for at opnå godkendelse til eksport til Kina. Derudover vil der blive udarbejdet et kompendium, som sammenstiller økologireglerne i Kina og EU/Danmark. Regelsammenstillingen vil være relevant for virksomheder i forbindelse med deres certificering til eksport til Kina. Projektets aktiviteter er afstemt med de indsatser, der iværksættes i regi af regi af NaturErhvervstyrelsen, Fødevarestyrelsen samt Den danske ambassade i Beijing. Ressourcepersoner herfra inddrages som samarbejdspartnere/eksterne oplægsholdere ved aktiviteter, hvor deres ekspertviden kan medvirke til at opfylde projektets formål.

Note 9. Økologisk fællesstand på Anuga messen, Køln

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er igennem deltagelse på verdens største fødevareremse, Anuga 2015, at være med til at højne interessen for økologi. I kraft af messens størrelse sikrer deltagelse at økologien eksponeres overfor indkøbere fra hele verden. Gennem information omkring økologiens produktionsmetoder og kvaliteter skal interessen for økologi stimuleres og højnes. Der etableres en åben stand, der inviterer til, at besøgende på Anuga stifter bekendtskab med økologien. Dette skal ske gennem smagsprøver, præsentationer og dialog omkring økologiens krav, udvikling og kvaliteter.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 10. Økologiske Food Fighters 2015

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at bidrage til øget økologisk afsætning ved at øge kendskabet til økologiske fødevarer og råvareproduktion blandt kommende madprofessionelle. Projektets primære målgruppe er unge under uddannelse på fødeveareuddannelserne.

Aktiviteterne vil både virke som direkte driver for øget økologisk indkøb i både foodservice- og detailsektoren, men også som understøttende motivation i forbindelse med de igangsatte økologiske omlægningsprojekter i storkøkkener, både i offentlig og privat regi.

Projektets aktiviteter, som tager udgangspunkt i et velafprøvet koncept, Food Fighters, kan inddeles i først en fysisk 5-dages-tur for udvalgte unge, hvor både store oplevelser og hårde opgaver med økologien som omdrejningspunkt skaber otte fremtidige økologi-ambassadører. Dernæst en fremstilling af materialer, der dokumenterer turens indhold og, som det vigtigste, bringer de unges budskaber og ideer ud til branchen bredt og dermed skabe øget afsætning af økologiske fødevarer.

Note 11. Økologisk markedsføring ifbm. Anuga messen, Køln

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektet formål er at øge eksporten af økologiske kvalitetsfødevarer på det europæiske marked og dermed øge produktionen af samme. Potentialet for eksport af økologiske varer er stort i Europa og grundet messens status, kommer der også indkøbere fra resten af verdenen. Messen kan derfor være af stor betydning for økologiske producenter der ønsker en større eksport. En eksport der er afgørende, hvis regeringens 2020 plan for fordoblingen af det økologiske landsbrugsareal skal realiseres.

Messedeltagelser er omkostningstunge og som lille virksomhed er risikoen for at blive overset stor. Projektet har derfor til formål at etablere en stand for økologi på Anuga 2015. Den samlede stand sikrer i højere grad, at virksomhederne fremstår som del af en større helhed, og ikke drukner i mængden. Målet er at op til 12 virksomheder har deltaget på Anuga-messen med tilfredsstillende resultat.

Note 12. Økologi i bevægelse - fejring af Ø-mærket

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I anledning af Ø-mærkets 25 års fødselsdag udarbejdes en publikation, som hylder økologien. Publikationen formidles som indstik i Jyllandsposten og Landbrugsavisen samt anvendes ved en række økologi-events i løbet af 2015 og på flere digitale platforme. Formålet med at distribuere indstikket i Jyllandsposten er at skabe positiv opmærksomhed og stolthed omkring økologi hos en gruppe af danskere, hvoraf flertallet forventes at tilhøre det segment af forbrugere, der ikke på forhånd er særligt interesserede i økologi. Hermed tager projektet udfordringen op om også at fortælle økologiens positive fest-historie til de mere økologiske skeptiske med henblik på at øge deres viden om økologisk produktion og forbrugs i dag. Formålet med også at distribuere indstikket i LandbrugsAvisen er at få erhvervet til at se på økologien med nye øjne ved at give dem den moderne, positive fortælling om økologi. Dermed sås frø til en øget afsætning af økologiske fødevarer til denne del af befolkningen og bidrager hermed til at det økologiske areal i 2020 udgør 15 pct. af landbrugsarealet.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Materialet fortæller i visuelt stærke billeder og grafik samt kortere tekster historien om, hvor økologien står i dag, hvad den er kommet af og hvor den er på vej hen. Der formidles konkrete økologiske budskaber og facts suppleret med fortællingen om økologiens historie fra lavteknologisk eksperiment til moderne eksport-erhverv. Historierne foldes ud i en levende form via personportrætter og stedfortællinger med skæve vinkler. De økologiske budskaber integreres i historierne.

Note 13. All about organics

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets indhold består i at udarbejde en brochure, der fortæller generelt om økologiens principper og værdier og herunder kortfattet de væsentlige regler for vegetabilsk og animalsk produktion, udbredelsen af økologi i Danmark, det statskontrollerede kontrolsystem og forbrug og forbrugsmotiver. Indholdet i brochuren skal være informativt, interessant og indbydende. Der lægges derfor vægt på, at brochuren også får et spændende visuelt udtryk med flotte billeder og grafik. Brochuren udgives i en trykt version og en elektronisk version. Omfanget er 20 sider inklusiv omslag. Brochuren udarbejdes på engelsk, hvorfra den oversættes til tysk, fransk, kinesisk og japansk.

Brochuren vil have følgende overordnede indhold:

- Hvad er økologi – principper og værdier
- Væsentligste regler for økologisk vegetabilsk og animalsk produktion
- Økologiens udbredelse i verden, EU og DK
- Købsmotiver for økologi
- Lovgrundlag, økologigoer og det danske kontrolsystem for økologisk produktion
- Økologisk foodservice

Note 14. Safari 2015 – Oplev det økologisk griseliv

Tilskudsmodtager: Producentensammenslutningen Fremme af Økologisk Kvalitets Svinekød (FØKS)

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge danske forbrugeres viden om økologi og den økologiske svineproduktion med henblik på at stimulere deres interesse for at købe økologisk svinekød samt skabe troværdighed om den økologiske produktion. Ved et landsdækkende arrangement søndag den 31. maj 2015 åbner 10-12 af landets større økologiske svineproducenter dørene til deres bedrifter. Projektet vil skabe synergi med øvrige forbrugerrettede aktiviteter i forbindelse med fejringen af Ø-mærkets 25 års fødselsdag.

Der udarbejdes aktivitetstilbud og materialer, som stilles til rådighed for alle økologiske svineproducenter – samtidig iværksættes en styrket central kommunikationsindsats via de sociale medier, web, pressen og i detailhandlen for at skabe opmærksomhed om aktiviteten.

Målgruppen for aktiviteten er dels børnefamilier, dels den kvalitetsbevidste storbyboer. Det forventes, at mindst 5000 deltager direkte i aktiviteten og får øget deres kendskab til økologisk produktion generelt og i særdeleshed til den økologiske svineproduktion. Endvidere vil medieomtalen i forbindelse med aktiviteten skabe en generel øget opmærksomhed på økologi. Effekter som, her og nu og på sigt, forventes at have en positiv effekt på det økologiske forbrug generelt og i særdeleshed på afsætningen af økologisk svinekød til danske forbrugere.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 15. Økologiske æbler – markedsanalyse og information

Tilskudsmodtager: Danske Økologiske Erhvervsfrugtavlere

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at fremme afsætningen af økologiske æbler. Projektet er relevant, da især det danske marked for økologiske æbler for øjeblikket er meget vanskeligt. Blandt andet mangler branchens avlere struktureret viden om de forskellige afsætningskanalers indkøbsadfærd, og afsætningsledet mangler faglig viden om og forståelse for den økologiske æbleproduktion.

Projektet gennemføres i to arbejdspakker:

- Markedsanalyse for æbler (og pærer) med struktureret indsamling af viden om barrierer, behov og muligheder på dagligvaremarkedet, foodservice og andre afsætningskanaler, herunder viden om mængder, sorter, klargøring til salg, salgsstatistik og forbrugernes anvendelse af æbler.
- Informationsmaterialer om økologisk æbleproduktion, dyrkningsbetingelser, sorter, anvendelsesmuligheder (opskrifter), sæsonvariation – målrettet aftagere og slutbrugere.

III: Særlig pulje: Grønne ildsjæle for lokal afsætning

Note 1. Fremme af lokal afsætning ved lokal synliggørelse af gårdbutikker i forbindelse med Økologisk Høstmarked 2015

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at bruge Økologisk Høstmarked 2015 som platform for lokal synliggørelse af de økologiske gårdbutikker. Målet er, at forbrugerne i højere grad får kendskab til mulighederne for lokale indkøb - og den lokale, direkte afsætning af økologi dermed fremmes. Økologisk Landsforening står igen i 2015 som arrangør af Økologisk Høstmarked, hvor ca. 70 landmænd inviterer forbrugerne indenfor på gårdene og viser historien bag de lokalt producerede råvarer frem. 99 % af de landmænd, der deltager som værter ved Økologisk Høstmarked, har gårdbutikker med direkte, lokalt salg. Samtidigt er der i markedet en stigende forbrugerinteresse for lokale varer, idet forbrugerne gerne vil vide mere om, hvem der har produceret råvarerne, og ikke mindst hvordan de er produceret. For at udnytte denne udvikling vil Økologisk Landsforening iværksætte en nytænkende og mere lokalt orienteret indsats, der overfor forbrugerne skal synliggøre de mange landmænd, der deltager som værter i lokalområderne. Formålet er også at styrke producenterens evne til at fastholde de besøgende som fremtidige, faste kunder i gårdbutikken - og at gøre flere producenter interesseret i at deltage som værter.

I projektet udvikles og afprøves to nye koncepter for lokalorienteret synliggørelse af økologiske gårdbutikker i forbindelse med Økologisk Høstmarked: 1. Lokale radiospots, der synliggør hvilke producenter i lokalområdet, der deltager ved Økologisk Høstmarked. 2. Lokalt orienterede postkort/ flyers, der understøtter de lokale radiospots og i et fælles "høstmarkeds-design" giver skriftlige oplysninger om de enkelte, lokale høstmarkedsværter.

Note 2. Find vej til din lokale økologi

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle en ny landsdækkende, online vejviser henvendt til økologi- og lokalvareinteresserede forbrugere, som skal hjælpe med hurtigt og nemt at finde vej til alt, hvad der rører sig vedrørende økologi i et udvalgt lokalområde. Projektet synliggør dermed også alle udbydere af lokal økologi, idet vejviseren omfatter økologiske gårdbutikker, stalddørssalg og andre forhandlere af lokal økologi, spisesteder med økologimærke, samt oplevelser og arrangementer med fokus på økologi. Vejviseren får form af et brugervenligt, responsivt website, hvilket betyder, at brugerne også kan tilgå sitet via tablets og smartphones, hvilket giver god mening, når man er på farten og mangler et sted at spise eller besøge.

Note 3. Synliggørelse af lokal økologi i spydspidsbutikker

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at understøtte indsatsen i detailhandlens "spydspidsbutikker", som har et særlig fokus på økologi og lokale fødevarer. Det er imidlertid meget forskelligt, hvor godt de enkelte butikker lykkes med synliggørelse og formidling af varernes lokale og økologiske oprindelse. De ansatte ildsjæle har selv påpeget udfordringer bl.a. i forhold til at skelne imellem de lokale varer, der er af økologisk oprindelse og dem, der ikke er. Når denne skelnen ikke opretholdes, giver det anledning til misforståelser blandt forbrugerne, hvoraf mange i forvejen sætter lighedstegn imellem begrebet "lokale varer" og "økologiske varer". Bl.a. derfor er det nødvendigt at udvikle og skærpe indsatsen, og projektet her er således motiveret af de butiksansatte "ildsjæles" efterlysning af inspiration og gode eksempler på, hvordan det kan gøres, og hvad der virker.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Økologisk Landsforening udpeger i projektet mellem 10 og 15 "spydspidsbutikker", som i forvejen har fokus på lokale varer og økologi og som gør en ekstraordinær indsats for at synliggøre og formidle de lokale varer. Disse butikker inviteres til at deltage i projektet, hvor der udvikles og iværksættes 3-5 aktiviteter pr. butik, i alt ca. 40 aktiviteter. Aktiviteternes formål er at aktivere og synliggøre de lokale varer i butikken, og overordnet er målet at udvikle og formidle "best practice" indsatser, der efterfølgende kan inspirere andre butikker til en indsats for salg af lokale økologiske fødevarer.

Note 4. Erfagrupper med fokus på de produktionsøkonomiske udfordringer ved lokal afsætning af fødevarer

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at understøtte og kvalificere den eksisterende indsats den vedrørende lokal produktion og afsætning, som de økologiske landmænd har taget fat på. Landmændene drives af entusiasme, lyst til at producere bedre varer og sætte økologiske værdier højt. Men erfaringer fra rejsehold og netværk viser med klar tydelighed, at landmændene ofte har nogenlunde de samme udfordringer i form af manglende overblik over indtjeningspotentialet. Mange initiativer brænder ud før økonomien er på plads. Typisk går der for lang tid, før der kommer tilstrækkelig volumen på afsætningen, ligesom det kan være vanskeligt at opnå den pris, der er nødvendig for at få det til at løbe rundt, og dermed kunne skabe en sund produktionsøkonomi.

I dette projekt oprettes 10 grupper med hver 3-4 landmænd, som har interesse for lokal afsætning og som mangler produktionsøkonomisk inspiration og viden for at få ført deres ide ud i livet. De 3-4 landmænd vil blive udvalgt efter, at de har nogenlunde de samme udfordringer. Hver gruppe mødes tre gange. Første møde indeholder kun vidensdeling mellem landmændene, mens andet møde ofte vil have deltagelse af en ekstern ekspert, som har solid erfaring med de udfordringer, som netop denne gruppe står over for. På tredje møde planlægges de relevante fremadrettede aktiviteter, processen evalueres og resultaterne samles op i en fælles tjekliste, "Produktionsøkonomi Do and Don't" for gruppen.

Tjeklisterne fra alle 10 grupper samles i en samlet tjekliste, som skal deles ud til landmænd med interesse i lokal afsætning og derved bredes viden fra projektet ud til en bred kreds af landmænd.

Note 5. Rejsehold for 'Grønne Ildsjele for lokal afsætning'

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at informere om puljen for grønne ildsjæle, hjælpe ansøgere med at afklare om deres idé hører under puljen, og herefter medvirke til udformning af deres projektansøgninger. Det overordnede mål er at sikre stærke projekter, der er bæredygtige – også efter projektperiodens udløb. Rejseholdet opnår sit formål ved at informere om puljen, foretage afklaringer pr. telefon og på møder, hjælpe til at kvalificere projekterne fagligt blandt andet ved at inddrage kompetente fagkonsulenter og samarbejdspartnere, afgrænsning af projekterne, løbende sparring og hjælp til skriveproces samt hjælp til administration af projektet.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 6. Nye lokale økologiske producenter/produkter i Dagli´ Brugsen

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at øge afsætningen af lokale varer i samarbejde med COOP. Projektet vil hjælpe 40 nye økologiske landmænd (fire grupper) med at afsætte deres produkter til lokale COOP butikker i fire af COOP udvalgte områder, som mangler lokale økologiske produkter. Erfaringer viser, at der er et kæmpe arbejde og en stor omstilling både for landmændene og brugerne at få samarbejdet til at fungere. Den største udfordring er, at der ikke er nok landmænd til at bringe nye produkter ind i butikkerne. Der mangler ca. 400 – 500 lokale producenter bare for at dække behovet i COOP kæderne. Derfor skal der arbejdes med nye økologiske producenter. Barrierer er der nok af for producenterne - det gælder aftalerne, fødevareregler, kampagner og egen profilering.

Note 7. Mere lokalt økologisk mel i lokale butikker

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at undersøge, om der findes enkle metoder til forarbejdning eller andre forretningsmodeller, som giver en attraktiv og nem løsning på logistik, håndtering og afsætning af mel i det lokale detailled. Blandt mange økologiske kornproducenter er der et stigende fokus på at komme tættere på forbrugerne ved at afsætte mel fra gårdens korn gennem den lokale detailhandel. De efterspørger værktøjer til at se hvordan og om, der er økonomi i at afsætte til den lokale detailhandel. Fælles for producenterne er en række nye udfordringer i form af fødevarerhåndtering, produktudvikling, afsætning og økonomi, som de, som primærproducenter, står overfor at mestre.

Note 8. Rejsehold for koncept- og vidensudvikling for økologiske landmænd

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at hjælpe økologiske landmænd med at udarbejde ansøgninger til puljen for grønne ildsjæle for lokal afsætning, så landmændene kan få afprøvet gode konceptidéer og udvikle ny viden. Effekten heraf vil være udarbejdelse af minimum 15 ansøgninger i 2015. Rejseholdet for koncept- og vidensudvikling hos økologiske landmænd har fokus på forskellige led af den lokale afsætningskæde. Nærværende rejsehold fokuserer på projekter, der udvikler nye koncepter og viden omkring lokal afsætning hos økologiske landmænd.

Note 9. FoodNet – et open source IT-medlemssystem for økologiske fødevarerfællesskaber

Tilskudsmodtager: Københavns Fødevarerfællesskab

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle et open source IT-system, der på sigt kan bruges af alle landets økologiske fødevarerfællesskaber til at håndtere medlemmer, bestillinger, indkøb og vagter. En af de største barrierer for fødevarerfællesskabernes vækst – og dermed for øget afsætning af økologiske fødevarer gennem disse lokale fællesskaber – er det administrative arbejde forbundet med medlemmernes bestillinger og betalinger, samt med indkøb og kommunikation med de lokale økologiske producenter, der ikke alene leverer fødevarerne, men også indgår i tæt samarbejde med deres lokale fødevarerfællesskaber. Et sådant system, som Foodnet, vil ikke alene mindske drifts- og arbejdsomkostninger i de enkelte fødevarerfællesskaber betragteligt, det vil også lette arbejdsgangene for de økologiske producenter, der leverer til fødevarerfællesskaberne, og øge afsætningen af økologiske fødevarer ved at:

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

- gøre det betragteligt lettere for fødevarefællesskabernes nuværende medlemmer at bestille fødevarer online.
- tiltrække yderligere medlemmer og lette opstarten af flere fødevarefællesskaber rundt om i landet.
- gøre det lettere for små økologiske fødevareproducenter at afsætte deres varer til fødevarefællesskaberne.
- understøtte længeresigtet budgettering og afsætningsaftaler mellem fødevarefællesskaberne og de enkelte producenter, hvilket vil give øget økonomisk sikkerhed for begge parter.

Note 10. ØkoStartpakke – en opstartspakke for økologiske fødevarefællesskaber

Tilskudsmodtager: Københavns Fødevarefællesskab

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at indsamle erfaringer og viden fra andre fødevarefællesskaber i en "opstartspakke" med konkrete råd og redskaber, der kan gøre det så let som muligt for interesserede ildsjæle at starte et fødevarefællesskab lokalt hvor de bor. Arbejdet med at udvikle en sådan startpakke vil også give anledning til øget samarbejde, erfaringsudveksling og netværksdannelse – ikke alene på tværs af de deltagende fødevarefællesskaber, men også blandt de økologiske producenter, der leverer fødevarer til disse fællesskaber.

Siden opstarten af Københavns Fødevarefællesskab i 2008 er der startet mere end 15 fødevarefællesskaber rundt om i Danmark. De har i løbet af kort tid etableret sig som lokale aktører, der i samarbejde med økologiske producenter sikrer en stabil og voksende afsætning af friske, lokale og økologiske fødevarer. Interessen for fødevarefællesskaber er stadig stigende, og mindst yderligere 10 fødevarefællesskaber er under opstart rundt om i Danmark. Men endnu har vidensdelingen, samarbejdet og erfaringsudvekslingen mellem eksisterende og opstartende fødevarefællesskaber været meget begrænset. Projektet vil derfor imødekomme denne udfordring ved hjælp af en "opstartspakke" til hjælp for de nye fødevarefællesskaber.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttere reglerne, da det vurderes, at det ikke har markedsmæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 11. Lokal Økologi i Lokale Gryder i Lejre Kommune

Tilskudsmodtager: Lejre Kommune

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I Lejre er der stor interesse for styrke afsætningen af de lokale økologiske fødevarer. Aktuelt omlægges de kommunale køkkener til mere økologi. I 2015 sættes særligt fokus på at styrke den lokale økologiske afsætning. Lysten til at være med er stor. Det viser en ny undersøgelse foretaget af Lejre Økologiske Fødevarefællesskab (LØFF) i 2014, som dokumenterer, at lokale økologiske producenter gerne vil afsætte deres varer mere lokalt, og at den lokale efterspørgsel af disse varer også er stor blandt de kommunale køkkener, lokale restauranter og fødevarevirksomheder. Desværre viser undersøgelsen også, at en række forhold pt. blokerer for udviklingen af den lokale økologiske afsætning. Det gælder særligt producenternes manglende evne for at imødekomme lokale køkkeners og kunders behov for fx vaskede grøntsager, stabilt vareudbud, effektiv varebestilling og levering. Der mangler simpelthen operatører, som formår at binde den lokale økologiske efterspørgsel sammen med den lokale økologiske produktion.

Der er derfor brug for handling, og formålet med dette projekt er derfor, at støtte udviklingen af helt konkrete unikke lokalt forankrede forretningsmodeller, der kan skabe de nye og nødvendige forbindelser mellem den lokale økologiske efterspørgsel og produktion. Projektet inviterer derfor eksisterende- og potentielle personer, organisationer og virksomheder med lyst, kompetence og interesse for at påtage sig en aktiv rolle i problemløsningen til at deltage i et udviklingsforløb, hvor de gennem rådgivning, sparring og netværk bliver klædt på til at gå ind i markedet/problemløsningen som ny lokal operatør.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Projektet er ikke omfattet af statsstøttere reglerne, da det vurderes, at det ikke har markedsmæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 12. Den Økologiske Kommune: Ny Lokal Torvehal

Tilskudsmodtager: Lejre Kommune

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

I Lejre er der blandt forbrugere, besøgende, turister, restauranter, virksomheder og offentlige køkkener stor interesse for de lokale økologiske fødevarer, og blandt de lokale økologiske fødevarereproducenter er interessen tilsvarende stor for at afsætte lokalt. Desværre dokumenterer en ny undersøgelse, foretaget af Lejre Økologiske Fødevarerfællesskab (LØFF) i 2014, at en række forhold aktuelt blokerer for udviklingen af den lokale økologiske afsætning. Ved at gennemføre forretnings- og konceptudvikling omkring den nye Torvehal i Hvalsø sikrer Lejre Kommune, at projektet i høj grad kan blive et aktiv for Den Økologiske Kommune og være et værktøj til at nedbryde de barrierer, der aktuelt hæmmer den lokale økologiske afsætning. Lejre Kommune ser store muligheder i den nye Torvehal, der rummer potentiale som kommunens nye centrale 'fødevarerhub', økologifyrtårn, mødested, fællesrum, bylivsmotor og medium for den lokale økologiske afsætning med mange mulige arbejdsopgaver og funktioner, herunder samling, opbevaring, forarbejdning, distribution, udvikling og markedsføring af den lokale økologiske produktion.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttere reglerne, da det vurderes, at det ikke har markedsmæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 13. Udvikling af nye lokale veje for økologisk kød-udbud til offentlige køkkener

Tilskudsmodtager: Fonden Københavns Madhus

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle og afprøve en model for et funktionssamarbejde mellem et storkøkken og lokale leverandører af økologisk kød, som kan bruges til at forsyne offentlige køkkener med økologisk kød. Samtidig udvikles der en skabelon for, hvordan levering af økologisk kød kan skrives ind i et udbudsmateriale som et funktionssamarbejde. Dermed er det målet at fremme en øget lokal afsætning af økologisk kød til storkøkkener.

Projektets business-case tager udgangspunkt i plejecentrets køkken, som har udfordringer med at indføre økologisk kød i måltiderne, og projektet er af generel interesse for både private men især offentlige storkøkkener. Der er ganske særlige udfordringer forbundet med at indkøbe økologisk kød til det offentlige, idet økonomien er en stor barriere. Derudover er det stort set umuligt, inden for de gældende regler om offentlige udbud, at sikre, at de varer, man køber, er af lokal oprindelse. Projektets samarbejdsidé bygger på en antagelse om, at der er mulighed for besparelser, hvis alle led i værdikæden går sammen om at tænke nyt med hensyn til planlægning og kommunikation. Udgangspunktet er, at køkkenet aftager hele dyr, - og at alt på dyret skal bruges. Specielt lægges der vægt på et tæt samarbejde mellem køkkenet og slagter om at koordinere menuplaner, udskæringer og mængder. Med plejecentret som business-case samarbejder projektets parter om at udtænke og beskrive, hvordan et sådan "funktionssamarbejde" kan fungere, og om at finde en ressource-rational model, hvormed en besparelse på det dyre økologiske kød kan opnås.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttere reglerne, da det vurderes, at det ikke har markedsmæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 14. Uddannelsesdage og Netværk for Økologiske Gårdbutikker

Tilskudsmodtager: Producentforeningen "De Økologiske Gårdbutikker"

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle et nyt tilbud til økologiproducenter med gårdbutik, om en række tematiske uddannelsesdage som ramme om dels kompetenceudvikling og videndeling og dels netværksdannelse og samarbejde. Målet er at klæde økologiproducenter med gårdbutik bedre på til forretningsudvikling, lokal markedsføring og "det personlige salg" samt det at påtage sig et værtskab, når de byder indenfor på bedriften via deres gårdbutik og tilknyttede arrangementer.

Selvom mange økologiproducenter har et ønske om at afsætte lokalt og kunne fortælle om og formidle deres historier og produkter, er de færreste uddannet inden for butik eller markedsføring og oplever derfor store udfordringer her. Dertil kommer, at de økologiske gårdbutikker har særlige udfordringer bl.a. knyttet til de særlige regler omkring salg af økologiske fødevarer og omkring kundernes forventninger til økologien og formidlingen vedrørende produkter og produktion. Derfor er der et stort behov for både viden og kompetenceudvikling på en række områder samt erfaringsudveksling og netværk blandt producenterne. Der findes dog ikke i dag kursus- eller efteruddannelsesstilbud målrettet økologiproducenter med gårdbutik. Derfor ønsker producentforeningen at afholde en række uddannelsesdage for økologiproducenter med gårdbutik omkring de temaer, som der er behov for mere viden om og erfaringsudveksling omkring.

Note 15. Mobile Hønsehuse – græsbaseerede højeværdi æg til direkte salg

Tilskudsmodtager: Landboforeningen Gefion / Økologisk Rådgivning

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at fremme den lokale produktion og afsætning af æg fra mobile hønsehuse. Viden indsamles og herefter skal viden om det mobile koncept spredes til alle interessenter, såsom producenter, rådgivere og offentlige myndigheder. Derigennem kan etableringen af mobile hønsehus produktioner, baseret på fast adgang til frisk græs, iværksættes. Det skal belyses, hvilke behov huse til professionelle med mere end 30 og mindre end 200 høns, skal opfylde, samt hvordan de kan indgå i en tættere By-Land interaktion, f.eks urban farming, CSA, COA.

Note 16. Bornholm Økoafsætning og -samarbejde (Bafsa)

Tilskudsmodtager: Bornholms Landbrug

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at facilitere og bistå med rådgivning om opstart af fælles koncept for afsætning af lokal økologisk produktion af hhv. frugt og grønt samt kød på Bornholm. Bornholms økologiske areal været stigende de sidste 10 år, og i en grad som procentuelt overstiger resten af landets regioner. Dette er sket gennem et særdeles velfungerende samarbejde mellem de eksisterende økologer og ny-omlæggerne. Den øgede omlægning mødes nu af et producentbehov for forbedrede muligheder for afsætning. Dette både lokalt og uden for øen. Fokus er på hhv kød og frugt/grønt/kartofler. En initiativgruppe af 15 lokale producenter har derfor startet en proces hen imod en organisering af fælles afsætning og udbygning af det eksisterende økologiske matrix-samarbejde. Der er mange "flaskehalse" og man har erkendt at der skal udarbejdes et koncept, som kan favne hele værdikæden og de implicerede interessenter. Projektet vil bistå initiativgruppen med udarbejdelsen af dette koncept, som bl.a. indeholder formalisering af samarbejdet i en producentforening, organisering, oprettelse og fastholdelse af salgskanaler, forarbejdning på øen, logistik og produktionskoordinering, udarbejdelse af Brand og værdisæt, kontakt til offentlige køkkener, detailhandel og andre afsætningskanaler m.m.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 17. Madhuset i Halkær Ådal – et økologisk afsætningsløft til hele Nordjylland

Tilskudsmodtager: Halkær Kro og Madhus

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Halkær Kro ligger midt i et smørhul af økologiske landmænd. Der udvikles en unik vifte af praksisbaserede mad kurser og madevent på eller ved Halkær Kro, og sammen med eller hos lokale landmænd. Amatører og professionelle i alle aldersgrupper skal med tiden kunne komme og blive inspireret i det økologiske spisekammer i Halkær. Via Madhuset vil man skabe ny afsætning, og løfte og udvikle i første omgang 3 helt lokale økologiske producenter med hver deres udfordringer og muligheder.

Note 18. Formidling af økologiske producenter ved Knuthenlund - Fælles formidling om økologi og samarbejde med producenter og lokalsamfund

Tilskudsmodtager: Knuthenlund Gods

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at etablere formidling målrettet de mange besøgende på Knuthenlund, som kan medvirke til at formidle økologi, og fremme afsætningsmuligheder for lokale økologiske produkter. Knuthenlund vil med støtte til fælles formidling af lokale producenter og lokalområdets forhold for økologisk produktion kunne fremme afsætning af økologiske varer. Knuthenlund er udgangspunkt for udvikling og markedsføring af økologiske producenter. Knuthenlund har taget initiativ til dannelsen af foreningen Native Cooking Award der giver lokale producenter mulighed for at præsentere produkter for kokke fra indland og udland. De lokale producenter får herved adgang til nye mulige markeder og afsætningsmuligheder. Knuthenlund besøges årligt af ca. 30.000 i gårdbutikken og til det årlige arrangement Native Cooking Award. På Knuthenlund er der indrettet et formidlingsrum, men der er ikke etableret formidling i rummet, hvilket projektet imødekommer.

Note 19. Velfærdsslagtet studekød fra Varde Ådal

Tilskudsmodtager: Bjarne Larsen

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formålet med projektet er at udvikle et koncept til produktion og afsætning af studekød fra Varde Ådal. Det er en central del af projektet, at studene slagtes hjemme for derigennem at opnå så høj dyrevelfærd samt spisekvalitet som muligt.

Projektet omfatter tre aktiviteter:

- Produktion af stude – med henblik på høj velfærd og ensartet kødkvalitet fra stude opdrættet på naturarealer.
  - Identifikation af optimal slagteproces, velfærdsslagtning – som omfatter skånsom og etisk forsvarlig hjemmeslagtning, så dyret undgår stress i forbindelse med transport til slagtehus og aflivning.
  - Tilberedning og afsætning af studekødet. Høje krav til etik, velfærd og kødkvalitet indebærer også høje priser på slutprodukterne. Afsætningen rettes derfor direkte mod det kundesegment, som er villige til at betale en merpris, hvis etik i produktion og slagtning, høj dyrevelfærd og høj spisekvalitet går hånd i hånd.
-

Note 20. Direkte salg via afhentningsmodul med automatisk kodelås og lange åbningstider. Nyt afsætningskoncept fra mark til bord – direkte og uden spild

Tilskudsmodtager: Seerupgaard Udvikling IVS

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at løse en væsentlig barriere for direkte salg – nemlig nem tilgængelighed af friske varer for forbrugere i en større del af døgnet. Projektets formål er at udvikle og afprøve et nyt afsætningskoncept, der ved hjælp af software og et afhentningsmodul med kodelåssystem, vil gøre det muligt for forbrugerne at

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

bestille varer direkte fra marken, som de kan afhente den følgende dag. Selvbetjeningsløsningen vil muliggøre lange åbningstider til glæde for forbrugerne, og samtidig frigiver det ressourcer for producenten, der i stedet for at passe en gårdbutik, stalddørssalg eller stå på et marked, vil kunne bruge tid på at passe marken og optimere kvalitet og udbytte.

Note 21. Praktisk guide for mindre producenter. Vilkår og regler vedrørende lokal produktion og afsætning af økologiske fødevarer

Tilskudsmodtager: Comida Fødevarerådgivningen A/S

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle og formidle en enkel og praktisk guide med anvisninger og værktøj, der sikrer, at daglige produktionsprocesser, regler og lovgivninger kan opfyldes for forskellige produktgrupper ved lokal afsætning via flere typer afsætningskanaler. Guiden tager udgangspunkt i producenternes daglige produktion og vilkår.

Økologiske avlere og mindre fødevarerproducenter står ofte over for store udfordringer, hvis de vil producere og forarbejde varer, de vil afsætte direkte – fra egen gårdbutik, til lokale køkkener, restauranter, markeder eller til den lokale dagligvarehandel. Ingen regler og love er tilpasset disse håndværksbaserede mikroproduktioner, og der er findes ingen systematiske eller praktiske anvisninger på, hvordan de bedst opfylder de mange ofte overlappende krav og regler på en enkel måde. Der findes for eksempel ikke praktiske anvisninger på, hvordan producenten nemmest kan gennemføre produktion og overholde lovgivningen i eksisterende bygninger (etablere et mindre pakkeri eller kartoffelskrælleri) eller hvordan økologikontrollen kan gennemføres for små producenter uden større dobbelt bogholderi. Desuden udmøntes den praktiske fortolkning af reglerne forskelligt og tilfældigt. Flere producenter har gode praktiske erfaringer og løsninger, som projektet vil søge at formidle.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttere reglerne, da det vurderes, at det ikke har markeds-mæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 22. Øget Økologiafsætning i Jammerbugten i Nordjylland – med lokalt aftryk og socialt ansvar

Tilskudsmodtager: Råd & Dåd S.M.B.A

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektet har to overordnede formål: At udvikle vores økologiske fødevarerproduktion og lokale afsætning samt at skabe en ny model for forbrugerkontakt – som kombinerer lokale afsætningsaktiviteter med social ansvarlighed og øget lokal trivsel og tryghed. Raad og Daad har tre hovedkunder: Den nye lokalkøbmand, det lokale hotel, og vores ugentlige varerute med udbringning af abonnementskasser. Afsætningen i disse 3 salgskanaler skal i samarbejde med kunden, analyseres, forbedres og øges. Raad og Daad vil i projektet opsamle og registrere forløb og erfaringer, med henblik på lave en "drejebog" der viser en social og lokal forankret løsningsmodel for afsætning af økologiske fødevarer. Projektet bakked op af Jammerbugt kommune, som medvirker aktivt til at skabe nye bæredygtige relationer mellem borgerne i kommunen bl.a. via aktiviteterne i projektet.

Note 23. Afsætning af specialprodukter fra landbrug omkring Skjern Enge

Tilskudsmodtager: Økogårdene Skjern Enge

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Økogårdene Skjern Enge etablerede egen afsætning primært af kød i 2013. Økogårdenes direkte salg har primært været koncentreret om internetsalg af kasser med forarbejdede kødprodukter til forbrugere i hele Danmark. Salget vokser konstant. Produkterne differentierer sig især ved at være egnsbestemt kvalitet via

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Slagter Sørensens forarbejdning samt convenience ved levering til forbrugerens dør. Den første succes med direkte afsætning er således rigtig godt på vej. Gruppens ambition er imidlertid at øge salget lokalt og at sætte Skjern Enge på dagsordenen hos de forbrugere, der handler via internettet. Målet er at udvikle stort direkte salg lokalt og skabe nye lokale samarbejdsformer om forarbejdning og afsætning.

Note 24. Lokal biodynamisk afsætning - mere salg og til flere kunder

Tilskudsmodtager: Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at styrke den positive udvikling i afsætningen af produkter fra biodynamiske jordbrug til lokale kunder til gavn for de økonomiske, sociale og forståelsesmæssige relationer mellem bonde og kunde. De skal medvirke til at udbygge samarbejdet om at sikre udviklingen af lokale fødevarerprodukter på tværs af traditionelle grupperinger/interesser. Et vigtigt fokus er at støtte forarbejdning af råvarer på gården (fx korn til mel/brød, frugt til most, fra hele dyr til forbrugeregnede stykker) for at øge merværdien af råvarerne og give basis for at oprette/fastholde arbejdspladser på gården. Aktiviteterne vil omfatte: Erfaringsudveksling mellem landmænd om salg og information, Aktiviteter på gårde for lokale forbrugere, Præsentation i lokale medier (aviser, TV) af gården og dens produkter, Informationer på hjemmesider og facebooksider, Støtte til etablering af 'kogræsserlaug' for forskellige produkttyper, 'Sådan laver vi dine madvarer'-arrangementer for forbrugergrupper, Deltagelse på lokale fødevarermesser og produktpromoveringer.

Effekten vil være en tættere kontakt og kendskab til forbruger i lokalområdet og en merværdi for gårdens produkter. Det kan føre til nye samarbejdsrelationer med private, med virksomheder og/eller institutioner, der kan føre til flere arbejdspladser på gårdene.

Note 25. Nye muligheder for involvering af forbrugere med henblik på en mere effektiv naturpleje og udvidelse af det økologiske areal

Tilskudsmodtager: Det Længste Strå

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er med udgangspunkt i Hesselbjerggaards aktiviteter at styrke afsætning af økologisk kød, styrke det lokale samarbejde omkring naturpleje med det formål at producere mere kød på et større omlagt areal, styrke samarbejdet mellem eksisterende foreninger og enkeltpersoner i området f.eks. kogræsserforeninger, grundejere, naturfagslærere, kommunerne, at styrke det faglige niveau og stille lokaler og ressourcer til rådighed på lejebasis for disse aktiviteter på Hesselbjerggaard. Projektets konkrete indhold er:

- Etablering af køle/fryserum under foreningslokalet på kornloftet. Kølerummet skal fungere som opskæringslokale for de halve dyrekroppe, der hjemtages fra det lokale slagtehus. Fryserummet skal sikre opbevaring af naturplejekødet. I dag har ganske få forbrugere en kummefryser, derfor er fryseren en genopdagelse af tidligere tiders andelsfrysehus.
- Etablering af samarbejde mellem områdets eksisterende gårdbutikker med henblik på at styrke afsætning af økologisk kød til lokale, og på sigt også til detailhandelen,
- Etablering af en prototype ubemandet stalddørssalg, hvor kunder via en kode betaler og henter kød. Her er den travle forbruger uafhængig af åbningstider.
- Etablering af foreningslokale på Hesselbjerggaards gamle kornloft. Lokalet, skal danne ramme omkring faglig formidling til hovedet og gastronomiske oplevelser til maven for alle naturpleje interesserede. Udrustning af lokalet med it-undervisningsmidler som computer, projektor, webcams og andre elektroniske hjælpemidler.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Note 26. Lokal afsætning af gourmet charcuterier af sortbroget landrace svin

Tilskudsmodtager: Troldgaarden v/ Phillip Dam

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle og afsætte gourmet charcuterier lavet af sortbroget landrace svin, herunder skinkeprodukter, røgvarer og salamier. Kvalitetsbevidste forbrugere efterspørger pålægsvarer, idet udvalget af økologisk pålæg i butikkerne er ensformigt og kedeligt, og kunderne er villige til at betale den nødvendige merpris. Udfordringen er, at der er brug for at udvikle produkter, opskrifter og nye afsætningsmetoder. Afsætningsmetoden og produkternes udformning skal tilpasses travle og bevidste forbrugere, både med henhold til smag, etik og varernes tilgængelighed. Projektets indsats omfatter: Udvikling af gourmet charcuteri lavet af sortbroget landrace svin samt afsætning, markedsføring og salg af gourmet produkter af sortbroget landrace svin.

Note 27. Afsætning af specialmel på specialmarkeder i Nordsjælland og København

Tilskudsmodtager: Mørdrupgård Korn Aps

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at fremme afsætningen af økologisk, lokalt dyrket og produceret korn og melprodukter af særlig høj konsum kvalitet. Initiativet rettes både mod professionelle og private forbrugere. Der skal udvikles et lokalt afsætningskoncept, hvor gårdens geografiske placering og viden om nye og gamle korsorter udnyttes fuldt ud. Dette skal ske gennem direkte dialog med kunderne/forbrugerne, for at sikre optimalt udbytte af indsatsen. Sociale medier, markvandring, deltagelse på forskellige markeder samt andre aktiviteter skal sikre dette. Konceptet skal have stor tilgængelighed for kunderne, derfor er det vigtigt at kende kundernes behov og ønsker.

Projektet udføres gennem fem aktiviteter: 1) Udvikle og afprøve dialogbaseret produktion og salg til engros kunderne. Herunder distribution., 2) Etablere en online salgskanal / e-handelsfunktion, der gør kommunikation let begge veje., 3) Få designet emballage / grafik som understøtter møllens idégrundlag og berettigelse., 4) Afprøve modellen på en mindre kundegruppe, evaluere og tilrette, så den bliver optimal., 5) Starte salget på baggrund af de indhøstede erfaringer til både private og professionelle.

Note 28. Frisk brød til lokale forbrugere fra lokale møllerier

Tilskudsmodtager: Skærtøft Mølle

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at dokumentere den økonomiske bæredygtighed i at levere friskbagt brød til lokale børnehaver, restauranter og caféer i nærområdet samt til private forbrugere gennem salg "fra staldøren". Erfaringerne fra projektet skal være rollemodel for, hvordan det er muligt at kombinere kornproduktion, melproduktion og brødbagning, og derved give et lokalområde ny adgang til sunde og velsmagende brød af høj kvalitet. Det ligger også i projektets ide, at dokumentere nye former for samarbejde med andre lokale/regionale fødevarerproducenter, der skal leverer råvarer til bageriet. "Bedre brød til alle" er hovedideen i projektet, hvis formål er at udnytte den resurse, der ligger i de mange små, økologiske møllerier, der er skudt op over hele Danmark gennem de seneste 10 år. Projektet er samtidig en afsøgning af nye, økonomisk forsvarelige forretningsmuligheder for disse små møllerier, som kan blive vigtige leverandører af kvalitetsbrød til deres lokale område – til institutioner, forretninger og private forbrugere. Samtidig kan disse møllerier, ved at supplere sig med et bageri, være med til at skabe liv i lokalsamfundet, både ved at tiltrække handlende og ved at etablere nye arbejdspladser.

Baggrund: På Skærtøft Mølle har man fået værdifuld inspiration fra England til at skabe ny dynamik i små lokale samfund omkring et mølteri med tilhørende bageri. Det er disse inspirationer, der skal testes i en

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

dansk sammenhæng med udgangspunkt i Skærtøft Mølle og bageriet i Skærtøft Staldkøkken. Det skal blandt andet ske ved at indgå i dialog med lokale forbrugere om udvikling af konceptet i forhold til deres behov, samt gennem samarbejde med andre lokale fødevareproducenter.

Note 29. Lokal afsætning af is fra gårdmejeri

Tilskudsmodtager: Ny Lundgård Ismejeri

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er udvikling af lokal afsætning af økologisk is – som er en følsom vare, der kræver dybfrost under transport og som har en relativ høj pris. Produkter af denne type skal afsættes til udvalgte målgrupper, som ønsker økologisk specialkvalitet, og dermed ikke er prisfølsomme. Forretningsgrundlaget for ansøger og samarbejdspartnere skal forbedres via ny distribution og øget lokal afsætning.

Projektet iværksætter tre aktivitetspakker:

- Afsætning direkte til forbrugere via salgsvil – optimering af salg pr. km og forbrugt tid, opnås igennem to aktiviteter: Varetur fra salgsvil med specialprodukter til boligkvarterer i Hornbæk ved Randers og Asmild i Viborg. Salg fra bil med fast holdeplads ved søerne i Viborg.
- Afsætning til lokale butikker - Kvickly Randers Storcenter og Løvbjerg, Viborg, opåes igennem udviklingen af en model for henholdsvis placering på frys sammen med tilsvarende produkter og for selvstændig profilering i lokale dagligvarebutikker.
- Afsætning til og samarbejde med restauranter der fx ønsker egne profil-produkter evt. eget brand

---

Note 30. GRO - et projekt om lokal og bæredygtig fødevareproduktion i København

Tilskudsmodtager: ØsterGRO

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at skabe platform for formidling og afsætning af økologiske, lokalproducerede fødevarer – ikke blot de fødevarer, som produceres på taget, men også økologiske varer fra landet, ved at ØsterGRO opretter et tætkoblet samarbejde med en lokal økologisk gård i Københavns omegn. ØsterGRO er et lokalt og åbent bylandbrug, der afsætter grøntsager, æg og honning til foreningens CSA medlemmer, og hvor byens beboere kan følge en økologisk produktion af fødevarer, når ØsterGRO arrangerer rundvisninger, foredrag, workshops, undervisningsforløb, farmers markeder og middage. Salg af fødevarer sker via en CSA model, Community Supported Agriculture, som direkte forbinder landmænd og aftagere. Formålet for 2015 er blandt andet at etablere et samarbejde med en gård(e) om fælles afsætning via CSA modellen til 40 medlemmer. Derudover ønsker GRO at udbrede bylandbrug og rådgive offentlige institutioner og virksomheder om etablering og følger heraf. For at opnå økonomisk bæredygtighed arbejdes der i 2015 også på blandt andet at skabe samarbejder med Københavns Kommune om tilbud til formidling i folkeskolen.

Note 31. Stalddørssalg af slagtefjerkræ

Tilskudsmodtager: Dyrenes Beskyttelse

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udvikle en bedøvelses-, aflivnings- og slagtemetode der fungerer lokalt, således at det tilladte stalddørssalg af slagtefjerkræ kan gennemføres dyrevelfærdsmæssigt, hygiejnisk og praktisk forsvarligt.

Det foregår ved at minimere indfangningsstress ved at opsamle dyrene i mørke, reducere transporten til aflivningsstedet mest muligt, samt i et vist omfang at inddrage forbrugerne i slagteprocessen. Særligt bedøvelse og aflivning vil være i fokus i dette projekt, som foregår i samarbejde med AGA og i dialog med Fødevarestyrelsen.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

Udfordringerne omkring udtagning (ved stalddørssalg må kun sælges uåbnet fjerkræ) søges løst gennem udvikling af forslag til koncept og regelsæt for denne type slagting og afsætning.

Resultatet vil være, at flere mindre slagtefjerkræproducenter vil få mulighed for at vælge denne løsning og afsætte deres fjerkræ lokalt. Det giver mindre lidelse, en bedre historie at fortælle og en tættere kontakt med forbrugerne, som ikke alene får styrket deres loyalitet, men også får maddannelse.

Note 32. Lokal afsætning på køl og frost i partnerskab med detail

Tilskudsmodtager: Lille Randeladegaard / Janne Brændbyge

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Produktet 'øko-gedekid som convenience-gourmetmad' færdiggøres med en lokal fortælling.

Gennem en indsats for afsætning af forskellige produkter fra geder – is og ost samt kød fra kid – vil vi udvikle køle- og fryselogistik, der gør det muligt for gårdbutikker og helsekostforretninger at have lokale specialiteter på sortimentslisten. Senere (projektets år 2 og evt. 3) vil vi udvide rækkevidden til at omfatte lokale kantiner og restauranter samt andre produkter fra andre lokale avlere.

Det innovative i dette projekt er at vi stiller frysere til rådighed for butikkerne i en prøveperiode. Dermed er der ingen investering for dem før de ved, hvordan kunderne tager imod de nye produkter.

Afsætningsmodellen vil kunne kopieres af andre økologer, der har køle- og frostvarer til det lokale marked.

Note 33. Leveringsordninger – afsætninger af økologisk kvalitetskød til medarbejdere på arbejdspladser

Tilskudsmodtager: Bjarne Krog - Krogagergård

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Formål:

I projektet udvikles leveringsordning for økologiske kødprodukter til medarbejdere på arbejdspladser og virksomheder i lokalområdet.

Indhold:

Projektet fokuserer på de muligheder og barrierer, der er i øget afsætning ved samlet levering til medarbejdere på flere typer arbejdspladser, virksomheder og indkøbsforeninger. I projektet deltager fire virksomheder, som medvirker til at udvikle leveringsordningerne, så de også i praksis bliver til et personalegode. I testperioden er det målet at gøre leveringsordningerne enkle for alle, både bestilling, modtagelse, opbevaring og hjemtransport. Fokus er især på:

- Leveringsform, herunder hvilke emballagetyper, der egner sig til forskellige hjemtransportmidler
- Leveringshyppighed og -mængder
- Den praktiske håndtering på arbejdspladsen

Effekt:

- Øget lokal afsætning af økologisk kød – og senere af andre varer
- Øget forbrugertroværdighed – tættere bånd mellem producent og virksomhed / forbruger.
- Lettere tilgængelighed af lokalt producerede fødevarer for den enkelte forbruger.
- Virksomheder vil kunne tilbyde det færdige koncept som personalegode.

IV: Særlig pulje for styrkelse af økologiindsatsen i Danmark: Tilskud til omlægnings- og fastholdelsestjek i primærsektoren

---

Note 1. Fokuseret omlægnings- og udviklingstjek via samarbejde med mejerier og Friland samt i områder med potentielle gødningskilder

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at fremme omlægning til økologisk produktion og fastholde nuværende producenter i økologisk produktion. Via et målrettet samarbejde med mejerier, kommuner og ud fra potentielle næringsstofkilder vil projektet målrette fastholdelses-/udviklingstjek og omlægningstjek til de landmænd, der er mest interesserede og/eller har det største potentiale. Projektet består af tre arbejdsplaner.

Arbejdsplan 1: Omlægnings- og udviklingstjek i samarbejde med Mejerier og Friland

Arbejdsplanens formål er at mejerierne og Friland har en tilstrækkelig leverance af økologisk mælk og kød til, at de kan forsyne et voksende marked for økologiske produkter. Dette gøres ved at virksomhedernes økologiske landmænd og potentielle leverandører tilbydes henholdsvis et udviklings-/fastholdelsestjek eller omlægningstjek. Det forventes det, at der gennemføres ca. 75 fastholdelses/udviklingstjek og 15 omlægningstjek i AP1.

Arbejdsplan 2: Omlægningstjek i samarbejde med kommunerne

Formålet med arbejdsplan 2 er at beskytte natur, miljø og grundvand i følsomme områder samt fremme økologien vha. et samarbejde mellem Økologisk Landsforening, kommunen og lodsejerne ved at tilbyde omlægningstjek i de udvalgte områder. Der er indtil videre kontakt med tre kommuner, der har et potentiale for at deltage. Disse er Langeland kommune, Odsherred kommune og Ærø kommune.

Arbejdsplan 3: Omlægningstjek fjerner barrierer for næringsstofforsyning

Formålet med arbejdsplanen er at fremme omlægning på ejendomme, hvor begrænsninger i næringsstofforsyningen hidtil er set som en barriere for økologisk produktion.

Økologisk Landsforening får løbende henvendelser fra interesserede konventionelle landmænd, disse landmænd vil også få tilbudt et omlægningstjek.

Note 2. Fastholdelses- og Omlægningstjek med lokal forankring

Tilskudsmodtager: SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udføre fastholdelses- og omlægningstjek på en effektiv måde ved i størst mulig omfang at udnytte eksisterende viden og værktøjer.

Projektet vil arbejde på at sikre fremdrift i omlægningen til økologi ved at tilbyde interesserede omlægningstjek tilpasset på bedriftsniveau. Fokus på fastholdelse vil projektet sikre igennem, at flest mulige af de eksisterende økologiske landmænd, som overvejer en tilbagelægning, ikke gør dette uden at have haft et fastholdelsestjek, hvor der på faglig baggrund anvises udviklingspotentiale for den økologiske bedrift.

Omlægningstjek: Omlægningstjek vil blive udbudt overfor alle bedriftsstørrelser, såvel fuldtids-, som deltids-bedrifter. Desuden vil der, afpasset efter lokale behov, fokuseres på tilbud til planteavlbedrifter, bedrifter med animalsk produktion, ikke mindst svin og fjerkræ, samt bedrifter med specialafgrøder såsom frugt og grønt. I alle tilfælde trækkes der på den lokale erfaring. Ud over selve omlægningstjekket, vil der bruges

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2015

ressourcer på orientering om tilbuddet til relevante konventionelle bedrifter, såvel i samarbejde med Friland A/S som de lokale DLBR centre, så der sikres en bred og dog målrettet information om tilbuddet. Desuden vil der efterfølgende blive indsamlet erfaringer fra de udførte tjek, fremvist gode historier for at øge interessen for omlægning og synliggøre mulighederne.

Fastholdelsestjek: Fastholdelsestjek tilbydes alle bedriftstyper som efterspørger denne ydelse, men forventes primært at være fokuseret på mælkeproducenter. Ved fastholdelsestjek vil der sættes fokus på de udviklingsmuligheder, der er ved en fortsat økologisk drift og i mindre grad på konventionelle alternativer, som der dog medtages for at vise det udfaldsrum der er for bedriften.

Som en del af projektet søge disse gode historier opsamlet og videreformidlet til inspiration til øvrige økologiske producenter, således at der vises gode spændende alternativer til vækst uden, at der er tale om tilbagelægning. Netop dette at kunne vise, at fremtidig økologisk drift indeholder vækst og udvikling, er en vigtig parameter i at fastholde glæden ved at være økolog.

Note 3. Synliggørelse af økonomien i økologien

Tilskudsmodtager: Syddansk Økologi, Syddansk Kvæg

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål og indhold:

Projektets formål er at udarbejde og synliggøre det økonomiske resultat ved økologien i forhold til en konventionel produktion. Dette er fortsat et stort behov i Sønderjylland, idet kun et fåtal har tilvalgt økologien indenfor de senere år og fortsat mange eksisterende økologer overvejer tilbagelægning.

I projektet gennemføres omlægnings og fastholdelsestjek hos landmænd.